Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…най 1921 оной …риин 21-hээ гарана | № 278 (14389) | 1976 оной ноябриин 27, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй ба РКП-гэй, Советскэ Союзай ба Румыниин хоорондохи хани харилсаа, аха дүү ёhоной хани барисаа саашадань хүгжөөхэ тухай

МЭДҮҮЛГЭ

…нийн Коммунис партиин Генеральна секретарь, …ийн Социалис Республикын Президент Николае …скугай уряалаар Советскэ Союзай Коммунис …н Центральна Комитедэй Генеральна секретарь … Ильич Брежнев …ной ноябриин 22-hоо …отор Румыниин Социалис Республикада хани албанай хэрэгээр бай-…

…үедэ Л. И. Брежнев …шеску хоёрой хоо-… хөөрэлдөөнүүд болоно, … хани барисаанай, …сэдьхэлhээ үгэе» ойл-…ын оршон байдалда … Хөөрэлдөөнүүдтэ …нүүд хабаадаа:

Совет талаhаа: КПСС-…гай Политбюрогой гэ-… СССР-эй Гадаадын …лэй министр А. А. … КПСС-эй ЦК-гай …арь К. Ф. Катушев, …эй ЦК-гай секретарь … Черненко, КПСС-эй … гэшүүн, КПСС-эй … Генеральна секрета-…туhалагша К. В. Руса-… КПСС-эй ЦК-гай гэ-…э кандидат, КПСС-эй … Генеральна секрета-…hалагша А. М. Алек-… КПСС-эй ЦК-гай гэ-… СССР-эй гадаадын хэ-…эй министрэй орлогшо … Родионов, КПСС-эй … гэшүүн, ТАСС-ай …льна директор Л. М. … КПСС-эй ЦК-гай … СССР-hээ СРР-тэ …элшэн сайд В. И. …нко:

Румыниин талаhаа: …эй ЦК-гай Политгүй-…эй гэшүүн, правитель-… премьер-министр Маня …у, РКП-гэй ЦК-гай …йсэдкомой гэшүүн, … Соведэй Түрүүлэг-…орлогшо Штефан Вой-…, РКП-гэй Политгүйсэд-… гэшүүн, ЦК-гай сек-… Илие Вердец, РКП-… Политгүйсэдкомой гэ-…э кандидат, ЦК-гай …арь Штефан Андрей, …эй ЦК-гай секретарь … Дума, РКП-гэй ЦК-гай …, гадаадын хэрэгүү-…нистр Джордже Мако-… РКП-гэй ЦК-гай гэ-… РКП-гэй Генеральна …риин туhалагша Мир-… …ица, РКП-гэй ЦК-гай …, РКП-гэй Генеральна …иин туhалагша Ба-…нган, РКП-гэй ЦК-…шүүн, РКП-гэй Гене-… секретариин туhалаг-…нстантин Мит, РКП-…гай гэшүүндэ канди-…РР-hээ СССР-тэ бай-…шэн сайд Георге Бад-…

… байха үедөө КПСС-…гай Генеральна секре-… Л. И. Брежнев, тэрээн-… ерэhэн хүнүүд Буха-…н ажалшадтай, партий-…рэнэй хүдэлмэрилэгш-… уулзаа, совет-румы-… хани барисаанай ми-… хабаадалсаа. Энэ ми-… Совет Социалис Рес-…нуудай Союзай ба …иин Социалис Рес-…и хоорондохи аха дүү …ануудай эли тодо … болоо. Дээдэ зэргын …йлшадта хаа хаанагүй …, үнэн зүрхэнэй угтал-… совет болон ру-…радуудай хани барисаа … hаналаа нэгэдэлгые …ойлон харуулаа.

* * *

…лдөөнэй үедэ хоёр …өөhэдынгөө оронуудта …ис, коммунис байгуу-… тухай, КПСС-эй XXV …ын, РКП-гэй XI …н шиидхэбэринүүдэй …итын ябаса тухай бэе … мэдээсээ. КПСС ба … СССР ба СРР хоёрой …дохи бүхы талын ха-…рилсаае саашадань гүн-…үлхэ гол шухала асуу-…дые зүбшэн хэлсээ, … политикын, улас-…ндын коммунис болон …эришэнэй хүдэлөө-… шухала асуудалнуудаар … андалдаhан байна. …дай ажахые, наука бо-… техникые, ажалшадай …альна болон культур-…hүүдалые hайжаруул-… КПСС-эй хүтэлбэри до-…тскэ Союзай арадуу-…йлаhан амжалтануудта … талаhаа үндэр сэгнэл-…э Коммунизм бай-…а Советскэ Союзай …н туйлалтанууд, улас-…дын оршом дээрэ түг-… hулааруулхын түлөө … тэмсэл хадаа эб …далай, социализмын, …тын хүсэнүүдые бэхи-…эдэ, ниитын байгуу-…е хараада абангүй, гү-…дэй хоорондохи адли … бэе бэедээ ашатай ту-… хани харилсаа бай-… шухала хубита бо-лоно. КПСС-эй XXV съездын хараалhан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлгэ коммунизм тээшэ совет обществын дабшаха зориг түгэлдэр хараа шугам нээжэ үгэнэ. Социалис байгуулалтын бүхы hалбаринуудта, ажалшадай ажаhуудал hайжаруулгада РКП-гэй хүтэлбэри доро румын арадай туйлаhан амжалтануудые совет тала үндэрөөр сэгнээ. Түгэс хүгжэнги социалис общество бүхы талаhаань байгуулгада Румыниин Социалис Республикын туйлаhан туйлалта, уласхоорондын оршом дээрэ тэрэнэй хэhэн ажал ябуулга социализмын, эб найрамдалай хэрэгүүдэй дабшалтада, уласхоорондын хани харилсаа хүгжөөлгэдэ шухала хубита болоно. Мүнөө РКП-гэй XI съездын зохёоhон программые бэелүүлэн, румын арад Эхэ оронойнгоо коммунис ерээдүйе зохёон байгуулжа байна.

Хани барисаан, харилсаа холбоон ба харилсан туhалалсалга тухай 1970 оной июлиин 7-ной договорто үндэhэлэн хүгжэhэн, адли тэгшэ эрхэтэй байха, бэеэ даанхай байха, бэе бэеынгээ дотоодын хэрэгтэ хамааралсахагүй, нүхэр ёhоной туhаламжа үзүүлхэ гэhэн гол ёhонуудые хүндэлhэн совет-румын хани харилсаан бүри олон талын шэнжэтэй боложо байна.

Совет-румын харилсаануудые бүхы талаарнь хүгжөөлгэдэ Советскэ Союзай Коммунис партиин ба Румыниин Коммунис партиин хоорондохи хани харилсаа үргэдхэлгэ, hаналаа нэгэдэлгые бэхижүүлгэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь ба РКП-гэй Генеральна секретариин хоорондохи уулзалганууд шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ. Хоёр партинуудай Центральна Комитедүүдэй түлөөлэгшэнэрэй саг үргэлжын холбоонууд: партийна делегацинуудаа андалдалга, нютагай партийна организацинуудай хоорондохи холбоо барисаан — эдэ бүгэдэ совет-румын харилсаа холбооё бүхы талаарнь саг үргэлжэ гүнзэгырүүлгэдэ горитойхоноор туhална.

КПСС ба РКП болбол марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын, адли тэгшэ эрхын гол ёhонуудые үндэhэ болгон, бэе бэедээ этигэлсэлгын, хүндэлэлсэлгын үзэл бодолоор нүхэр ёhоной хани харилсаагаа саашадаашье бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, СССР-эй ба СРР-эй гол шухала национальна аша туhада, эб найрамдалай, демократиин, национальна талаараа бэеэ даанхай байдалай, социализмын аша туhада харюусадаг совет болон румын арадуудай аха дүү хани барисаае бэхижүүлхэ хүсэл зоригоор түгэс байна. Хоёр партинууд социализм ба коммунизм байгуулха дүй дүршэлөө бүри үргэнөөр андалдажа байха, үзэл сурталай талаар хани харилсаатай байха, түбэй ба нютагай партийна органуудай, тэрэшэлэн профсоюзай, залуушуулай, эхэнэрнүүдэй, мүн бусад олониитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэнэрэй бэе бэедээ ябалсажа байхые үргэдхэхэ байна.

Хоёр оронуудай хоорондохи хани барисаанай заншалта холбоонуудые бүри дээдэ шатада гаргаха ябадалые ехэ удха шанартай дээрэ тоолоно, совет-румын харилсаануудай хүгжэлтын шухалын шухала асуудалнуудаар, хамтын hонирхол татадаг уласхоорондын асуудалнуудаар хараа бодолоо тааралдуулха зорилгоор мэдээсэл абалсаха, зүбшэлдөө үнгэргэхэ хэрэгые үргэдхэхэ, СССР-эй Верховно Соведэй ба Румыниин Национальна ехэ суглаанай хоорондо, министерствэнүүд болон зургаануудай хоорондо, областьнуудай ба уездүүдэй, городуудай хоорондо, предприятинуудай ба ажалшадай коллективүүдэй хоорондохи хани харилсаае гүнзэгырүүлхэ шухала гэжэ КПСС ба РКП тоолоно.

Экономическа хани харилсаанай асуудалнуудые хаража үзэхэдөө, совет-румын эд бараанай эрьесын хэмжээн жэлhээ жэлдэ ургана гэжэ хоёр партинуудай хүтэлбэрилэгшэд тэмдэглэбэ. Тэрэшэлэн үйлэдбэриин коопераци, экономическа проектнүүдые табиха талаар, СЭВ-эй хэмжээн соо хоёр талын, мүн олон талын үндэhэ hуури дээрэ байгаалиин баялигуудые ашаглаха талаар хани харилсаан хүгжэнэ.

Хоёр оронуудай зохихо органууд 1976—1980 онуудай табан жэлэй худалдаа наймаанай хэлсээнэй дүүргэлтые хангажа, үлүүлэн дүүргэхые эрмэлзэхэ, тиигээд 1980 оной hүүлээрхи үеын экономическа хани харилсаанай холын хараатай программа зохёожо эхилхэ юм. Тиигэжэ энэ харилсаае горитойхоноор үргэдхэхэ, үйлэдбэриин коопераци болон мэргэжүүлгые түргэнөөр хүгжөөхэ, экономическа холбооной ниитын хэмжээн соо тэдэнэй хубиие дээшэлүүлхэ ябадалые хангаха байна.

Советскэ Союз ба Румыни хоёр арадай ажахые хүгжөөлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэдэг наука болон техникын түрүү hалбаринуудай талаар аша ехэтэй хани харилсаа хүгжөөхэ байна.

Комплексно программын заабаринуудые, тэрэшэлэн материальна үйлэдбэриин хэдэ хэдэн гол шухала шэглэлнүүдэй талаар зохёогдожо байhан холын хараатай программануудые дүүргэхэ хэрэгтэ СЭВ-эй гэшүүд болодог бусад оронуудтай суг хамта саашадаашье туhалхаар шиидэнги байhанаа хоёр тала мэдүүлээ.

Гэгээрэлэй, культурын, искусствын талаар хани харилсаагаа гүнзэгырүүлгын шухала байhые онсолон тэмдэглээд, хоёр тала соёл культурын эмхи зургаануудай, творческо союзуудай, хэблэлнүүдэй хоорондохи, наука, культура болон искусствын ажал ябуулагшадай хоорондо, уран hайханай коллективүүдэй, журналистнуудай хоорондо, тэрэшэлэн аяншалгын, спортын талаар хани харилсаа, холбоо үргэдхэхэ гэжэ хэлсээ. Олониитэдэ мэдээсэл хүргэдэг хэрэгсэлнүүд совет ба румын арадуудай коммунис болон социалис байгуулалтадаа туйлаhан туйлалтануудые бүхы талаарнь үргэнөөр харуулжа байха, энэнь совет-румын хани барисаае саашадань гүнзэгырүүлгэдэ туhалха юм гэжэ сэгнэгдээ. Соёл культурын хани харилсаанай талаар совет-румын правительственна хамтын комисси байгуулха тухай асуудал хаража үзэхэ гэжэ мэдэрэгдээ.

* * *

Социалис оронуудай түгэс хүсэнэй ургалтын ашаар, эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдал хангаха талаар тэдэнэй эдэбхитэй ажал ябуулгын ашаар, хүгжэжэ байhан оронуудтай, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудтай, уласхоорондын байдалда ургажа байгаа үүргэ дүүргэдэг бүхы демократическа, түрүү үзэл бодолтой, империализмда эсэргүү хүсэнүүдтэй хани харилсаа байгуулhанай ашаар дэлхэйн оршом дээрэ горитой ехэ hайн хубилалтанууд туйлагдаа гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, РКП-гэй Генеральна секретарь уласхоорондын асуудалнуудаар hаналаа андалдаха зуураа, ехэ ханангяар тэмдэглэбэд. Уласхоорондын харилсаануудта түгшүүрил hулааруулха, мүнөөнэй хүн түрэлтэнэй урда табигдадаг асуудалнуудые политическэ аргаар шиидхэхэ хараа шугам, ниитын байгуулалтые хараада абангүй, бүхы гүрэнүүдэй хоорондо амгалан ёhоор зэргэ оршон байлгын гол ёhонууд бүри ехээр нэбтэрэн батадхагдажа байна.

Европодохи мүнөөнэй байдалда, мүн тэндэ эб найрамдал, аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо бэхижүүлхэ ерээдүйн асуудалнуудта хоёр хүтэлбэрилэгшэд онсо анхарал хандуулаа. Бүхы Европын гүрэнүүдэй зүблөө зарлаха гэhэн үүсхэл Варшавска договорто хабаададаг гэшүүн-оронууд 1966 ондо Бухарестдэ гаргаа hэн. Энэ зүблөөн түүхэтэ ехэ удха шанартай байгаа. Европо түби дээрэ эбэй ёhоор харилсаа холбоо хүгжөөхэ нэмэлтэ арга боломжонуудые нээгээ. Нэгэн бүхэли удха шэнжэтэй Түгэсхэлэй актда гараа табиhан бүхы гүрэнүүд тэрээн дотор тодорхойлогдоhон гол ёhонуудые, хэлсээнүүдые бодото хэрэг дээрэнь хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ ёhотой гэжэ Советскэ Союз ба Румыни тоолоно. Тэрээнтэй хамта, Европодо урда урдаhаа харалсаhан сэрэгэй аюулые бага болгохо ба буу зэбсэг хуряаха тушаа тодорхой хэмжээнүүдээр түгшүүрилтэ байдал политическэ талаарнь hулааруулжа, бэхижүүлхэ шухала гэжэ тэдэнэр тэмдэглээ.

Түгэсхэлэй актые бодотоор бэелүүлхэ зорилгоор гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа холбооной болохотой hайн дүй дүршэлдэ үндэhэлэн, бүхы Европын зүблөөндэ хабаададаг гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй 1977 ондо Белградта болохо уулзалга хадаа бүхы Европын харилсаа холбоо хүгжөөхэ, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ тушаа саашадаа гаргагдаха хүсэлэл оролдолго тухай hанамжануудаа олон талын үндэhэ hуури дээрэ халан абалсалтые үргэлжэлүүлхэ арга боломжо олгохо байна.

Эб найрамдал болон арадуудай аюулгүй байдалда аюул тохёолдуулжа болохо хархис империалис хүсэнүүдэй дэлхэй дээрэ үшөө аашалжа байhые хараадаа абажа, шахардуу шанга байдал hулааруулха, харилсаа холбоо тогтоохо хараа шугам бэхижүүлхын түлөө, империалис, колониалис ба шэнэ түхэлэй колониалис политикэ усадхахын түлөө, шахардуу шанга байдал hулааруулха, харилсаа холбоо тогтоохо хараа шугамай hөөргөө тэхэришэгүй байхын түлөө түрүү үзэлтэн бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ, арадуудай хэдэг тэмсэлые эдэбхижүүлхэ шухала гэжэ хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэд онсолон тэмдэглээ. Өөhэдынгөө талаhаа СССР болон СРР Европодо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө, социально-экономическа хүгжэлтынгөө арга замуудые арад бүхэнэй өөрөө шэлэхэ эрхын түлөө саашадаашье тэмсэхэ байна.

Бусад социалис оронуудтай Советскэ Союзай, Румыниин хани барисаагаа, hаналаа нэгэдэлгээ улам бэхижүүлгын, тэдээнтэй хоёр талын ба олон талын харилсаа холбоо хүгжөөлгын удха шанар онсолон тэмдэглэгдээ. Интернациональна hаналаа нэгэдэлгын гол ёhонуудай үндэhөөр сүлөөтэ ба адли тэгшэ эрхэтэй социалис оронуудай хоорондохи харилсаануудые саг үргэлжэ нарижуулан hайжаруулха, уласхоорондын шэнэ түхэлэй харилсаануудые бүридүүлхэ гээшэ шэнэ социальна байгуулалта байгуулхын түлөө улам бүри олон арадуудай hанамжаяа мэдүүлжэ байhан мүнөө үеын эрхэ байдалда онсо шухала байна.

Хүгжэжэ байгаа болон ямаршье бүлэглэлдэ хамжадаггүй оронуудтай, тэрэшэлэн социальна байгуулалтын илгаагүйгөөр дэлхэйн бүхы гүрэнүүдтэй тогтооhон харилсаа холбоогоо улам саашадань үргэдхэхэ тушаа Советскэ Союзай болон Румыниин баримталдаг хэлбэришэгүй политика батадхагдаhан байгаа. Энэ хадаа арадуудай үндэhэн шухала аша туhатай тааралдана бшуу.

Эб найрамдал, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ гээшэ буу зэбсэг урдилдэжэ байгаад бүтээлгые болюулха, дайнда материальна талаарнь бэлдэлгын бүхы механизмые усадхаха үүргэтэй хүсэлэл оролдолгоо улам эршэдхэхэ эрилтэ табина, гээд СССР ба СРР тоолоно. Буу зэбсэг, тэрэ тоодо ядерна зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха тушаа имагтал эрид шанга хэмжээнүүдые абаад байбал, бата бэхи, найдамтай эб найрамдал хангагдажа болохо. Энэ зорилгодо хүрэмөөр болохотой hайн ямаршье алхамуудые Советскэ Союз ба Румыни дэмжэхээр бэлэн байна. Буу зэбсэг хуряаха тушаа бүхэдэлхэйн конференци зарлаха зам дээрэхи нэгэ шата болгон, буу зэбсэг хуряаха тушаа ООН-ой Генеральна Ассамблейн тусхай сесси үнгэргэхын түлөө тэдэнэр тэмсэнэ.

Гүрэнүүд хоорондын харилсаануудай хубилгагдашагүй хуули болгон, арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэдээ, хүсэ хэрэглэхэhээ гү, али тэрэниие хэрэглэхэ заналтаhаа арсаха гэhэн гол ёhо батадхан тогтоохо туhалхаар нэмэлтэ хэмжээнүүдые абабал, шухала байха бэлэй гээд, хоёр тала тоолоно. Уласхоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэхэгүй тухай Бүхэдэлхэйн договор баталалга энэ зорилго бэелүүлхэдэ туhалха hэн. Тиимэ договор батална шухала гэжэ дэлхэйн 88 гүрэнүүдэй hанамжаяа мэдүүлээд байhаарнь тэдэнэр сэдьхэлээ хананги байhанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Дүтын Зүүн зүгэхи байдалые политическэ ёhоор, үнэн зүбөөр, бата бэхеэр гүримшүүлхын түлөө СССР ба СРР тэмсэнэ. 1967 ондо эзэмдэhэн бүхы араб газар дайда дээрэhээ Израилиин сэрэгүүдые гаргаhанай, Палестинын арадай национальна хуулита дура хүсэл хангаhанай, өөрын гүрэниие байгуулха гэhэн тэрэнэй зайлашагүй эрхые хангаhанай, Дүтын Зүүн зүгэй бүхы гүрэнүүд болон арадуудай аюулгүй байдал, бүрин бүтэн байлгые хангаhанай үндэhөөр тиимэ гүримшүүлгэ туйлаха хэрэгтэ саашадаашье бүхы хэмжээгээр туhалхын тулада батаар эрид шиидэнги байhан тухайгаа тэдэнэр мэдүүлнэ. Ливанда эбэй ёhоор гүримшүүлгын эхилжэ байhые тэдэнэр амаршална. Энээндэ хабаатай бүхы талануудай, тэрэ тоодо Палестиниие сүлөөлхэ организациин хабаадалгатайгаар Женевскэ эбэй конференциин хүдэлмэри дахин hэргээхэ гээшэ зайлашагүй шухала болоо гээд Советскэ Союз ба Румыни тоолоно.

Хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэд Вьетнамай, Лаосой ба Кампучиин арадуудай туйлаhан түүхэтэ илалтануудые амаршалаа. Эбэй ёhоор, бэеэ даанхай байхаар оронойнгоо нэгэдүүлхэ гэhэн КНДР-эй болохотой hайн дурадхалнуудые дэмжэдэгээ тэдэнэр дахинаа батадхаба. Колониальна дарлалта ба апартеидые усадхахын түлөө, Урда Африкын расис засаг түрын хэдэг шуhата мүрдэлгэдэ эсэргүү Намибиин ба Зимбабвиин арадуудай хэдэг тэмсэлтэй нэгэн hаналтай байhанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Империализмын, колониализмын, шэнэ түхэлэй колониализмын баадхаhан адли тэгшэ бэшэ экономическа харилсаануудые усадхахын түлөө, национальна баялигуудайнгаа эзэн байха гэhэн арад бүхэнэй эрхые батадхахын түлөө, уласхоорондын экономическа харилсаануудые үнэн зүб демократическа үндэhэ hуури дээрэ шэнэдхэн хубилгахын түлөө тэмсэдэг хүгжэжэ байгаа оронуудай тэмсэлые СССР ба СРР дэмжэнэ. Экономическа харилсаануудта үзэгдэдэг колониализм ба шэнэ түхэлэй колониализмда эсэс табиха, хүгжэнги ба хүгжэжэ байгаа оронуудай хоорондохи илгаае усадхаха, тиигээд хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдэй хурдан гүрөөр хүгжэхэ ябадал хангаха гэhэн эдэ оронуудай хуулита дура хүсэл «Уласхоорондын шэнэ экономическа гурим тогтоохо» гэhэн хүгжэжэ байгаа оронуудай эрилтэнүүдтэ эли тодоор харагдана.

ООН-ой Уставай гол ёhонуудтай тааралдуулан, мүнөөнэй хүн түрэлтэндэ ушардаг асуудалнуудые шиидхэхэ, эб найрамдал хангаха ба гүрэнүүдэй хоорондо харилсаа холбоо хүгжөөхэ хэрэгтэ ООН-ой дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлхын түлөө хоёр оронууд тэмсэнэ.

* * *

Революционно ба демократическа хүсэнүүдэй, үргэн олон арад ниитын национальна болон уласхоорондын хэмжээндэ үзэгдэдэг ургалта, мүн бүри ехээр батажалга мүнөө үеын нилээд ехэ түхэл шэнжэ болоно гээд, Советскэ Союзай Коммунис парти, Румыниин Коммунис парти тоолоно. Хүдэлмэришэн ангида, коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудта түрүүшын ээлжээнэй үүргэ олгогдоно. Тэдэнэр хүн түрэлтэнэй амин шухала аша туhа болон дура хүсэл хамгаалхадаа, бэелүүлхэдээ, олониитын дунда үзүүлдэг нүлөөгөө нилээд ехээр дээшэлүүлээ.

Марксизм-ленинизмын гол ёhонуудай, интернациональна ёhоор hаналаа нэгэдэлгын үндэhөөр, аха дүү парти бүхэнэй адли тэгшэ эрхэ, бэеэ даанхай байдалые бүрин хүндэлжэ, дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсангүйгөөр коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай нэгэдэлые улам саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ туhалхаар КПСС ба РКП эрид шиидэнги байна.

Европын коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай Берлиндэ болоhон конференци хадаа энэ түбиин Европын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ажабайдалда горитой ушар болоо, ажалшадай үндэhэн шухала аша туhын түлөө тэмсэлдэ коммунистнуудай дүүргэдэг элитэ ехэ үүргые эли тодоор гэрэлэн харуулаа гэжэ хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэд тэмдэглээ. Берлиндэ нэгэн hаналтайгаар баталан абтаhан документ Европодо эб найрамдалай, аюулгүй байдалай, харилсаа холбооной болон социальна дэбжэлтын түлөө саашанхи тэмсэлэй шухала зорилгонуудые табина. Эдэ ниитэ зорилгонуудые туйлаха хэрэгтэ КПСС ба РКП өөhэдынгөө хубитые удаа дараалан оруулжа байха юм.

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай, национальна талаараа бэеэ даанхай байдалай, демократиин ба дэбжэлтын хэрэгэй дам саашанха дабшахын түлөө тэмсэлдэ түрүү үзэлтэй, демократическа, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдтэй тогтоохон харилсаа холбоогоо улам хүгжөөхын түлөө хоёр парти тэмсэнэ.

Совет ба румын тала энэ айлшалалгын дүнгүүдээ сэдьхэлээ дүүрэн хананги байhанаа элирхэйлэн мэдүүлээ. Энэ айлшалалга, мүн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь ба РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Президент хоёрой хоорондо болоhон аша үрэтэй хэлсээнүүд совет-румын харилсаануудта шухала ушар болоо, тиигээд хоёр оронуудта социализм ба коммунизм байгуулгын, социалис оронуудай нэгэдэл бэхижүүлгын, бүхы дэлхэй дээрэ социализмын ба эб найрамдалай ниитэ хэрэгэй аша туhада КПСС ба РКП-гэй, СССР ба СРР-эй, совет ба румын арадуудай хоорондо бүхы талын харилсаа холбоо үргэдхэхэ, эбдэршэгүй хани барисаа улам саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ hайнаар нүлөөлхэ байха гэжэ батаар этигэжэ байhанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Өөртэнь таатай hайн сагта хани ёhоной айлшалалга хэжэ, Советскэ Союзда ерэхыень РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Президент Николае Чаушескуе КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежнев урёhан байна. Энэ уряалынь ханалгатайгаар угтагдан абтаа.

Л. БРЕЖНЕВ
Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь

Николае ЧАУШЕСКУ
Румыниин Коммунис партиин Генеральна секретарь, Румыниин Социалис Республикын Президент

Бухарест, 1976 оной ноябриин 24.

ВАРШАВСКА ДОГОВОРТО ХАБААДАДАГ ГҮРЭНҮҮДЭЙ ПОЛИТИЧЕСКЭ ЗҮБШЭЛЭЛГЫН КОМИТЕДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөн ноябриин 25-най үдэр үдын хойно Бухарестдэ нээгдээ.

Энэ зүблөөндэ:

Болгариин Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Болгариин Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Тодор Живков түрүүтэй Болгариин Арадай Республикын;

Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Янош Кадар түрүүтэй Венгриин Арадай Республикын;

Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Германиин Демократическа Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Эрих Хонеккер түрүүтэй Германиин Демократическа Республикын;

Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Эдвард Герек түрүүтэй Польшын Арадай Республикын;

Румыниин Коммунис партиин Генеральна секретарь, Румыниин Социалис Республикын Президент Николае Чаушеску түрүүтэй Румыниин Социалис Республикын,

Советскэ Союзай Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй Совет Социалис Республикануудай Союзай;

Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Чехословакиин Социалис Республикын Президент Густав Гусак түрүүтэй Чехословакиин Социалис Республикын делегацинууд хабаадана.

Тус зүблөөе Румыниин Коммунис партиин Генеральна секретарь, Румыниин Социалис Республикын Президент Н. Чаушеску нээгээд, Бухарестдэ ерэhэн делегацинуудые халуунаар амаршалаа.

Зүблөөн ноябриин 26-да хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

СОВЕТ-ВЕНЕСУЭЛЫН ХӨӨРЭЛДӨӨН

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд байhан Венесуэлын Республикын Президент К. А. Перестэй ноябриин 25-да Кремль дотор хөөрэлдэбэ.

Элдэб hалбаринуудаар Советскэ Союзай ба Венесуэлын хоорондын харилсаа холбооё алас саашадань хүгжөөлгын асуудалнууд хани ёhоной, бүтэмжэтэй оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Тэрэшэлэн хоёр талые hонирхуулдаг уласхоорондын асуудалнуудта, уласхоорондын шахардуу байдалые саашадань hулааруулха, амгалан байдал бэхижүүлхэ зорилготой дурадхалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаба.

(ТАСС).

ПАРТИИН ХАРААЛҺАН ЗАМААР

ВЛКСМ-эй ЦК-гай ПЛЕНУМҺЭЭ

ВЛКСМ-эй ЦК-гай VI пленум ноябриин 25-да Москвада болоо. «КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1976 оной) Пленумэй дүнгүүд тухай, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэhөө эшэ үндэhэтэй комсомолой зорилгонууд тухай» асуудалые пленум зүбшэн хэлсэбэ.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников элидхэл хээ. Комсомолшууд, бүхы совет залуушуул КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй дүнгүүдые, нүхэр Л. И. Брежневэй тэндэ хэлэhэн үгэ доторхи заабаринууд ба тобшолонуудые нэгэ hаналтайгаар, хүсэд бүрин hайшаана, эдэниие залуушууд хүтэлбэри болгохын, гүйсэдхэхын тула абана гэбэ.

Арбадахи табан жэл хадаа совет хүнүүдтэ коммунис байгуулалтын замдахи шэнэ шата болоно. «Ехэ ашаг урын, эрхим шанарай табан жэлдэ залуушуулай эршэ зориг, шадабари бэлигые зорюулха» зорилго табиhан Ленинскэ комсомол түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые бэелүүлгэдэ шухала үүргэ дүүргэнэ. Комсомолшуудай ажалладаггүй нэгэшье барилга орон дотор байхагүй. Арбадахи табан жэлэй зуу гаран тон томо шэнэ барилганууд габшагай, комсомолой барилганууд болонхой. Хүдөө нютагуудтахи залуу хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ябуулагдадаг хүдэлмэридэ элидхэл дотор ехэ анхарал хандуулагдаа.

Е. Н. Тяжельников совет залуушуулай интернациональна холбоо барисаае хүгжөөхэ, гүнзэгырүүлхэ тухай хэлэхэ зуураа, Ленинскэ комсомол, бүхы совет залуушуул манай партиин эб найрамдалта гадаадын политическэ хараа бодолые бүрин hайшаан дэмжэнэ гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые, нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ доторхи заабаринуудые дүүргэлтэ болгохын тула комсомолой шиидхэхэ зорилгонууд пленумэй баталан абаhан тогтоол дотор тодорхойлогдоо.

(ТАСС).

РОССИТАЙ ХЭТЭДЭЭ ХАМТА

ЧЕБОКСАРА. (ТАСС). Росси гүрэндэ Чувашай hайн дураараа нэгэдэн оролhоор 425 жэлэй ойдо зорюулагдаhан, партиин Чувашай областной комитедэй ба Чувашай АССР-эй Верховно Соведэй баярай хамтын суглаан ноябриин 25-да болобо.

Энэ суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгүүдые ехэ баяртайгаар баталан абаа.

Росси гүрэндэ Чувашай hайн дураараа нэгэдэн оролhоор 425 жэлэй hайндэртэ хүрэшэ автономито республикануудай ба областьнуудай делегацинууд хабаадаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-тэ РСФСР-эй РАЙОНУУДАЙ АРАДАЙ СҮҮДҮҮДЭЙ АРАДАЙ ЗАСЕДАТЕЛЬНУУДЫЕ ҺУНГАХА ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ БОЛЗОР ТУХАЙ

«РСФСР-эй районуудай (мүн городуудтахи) арадай сүүдүүдэй hунгалта тухай Дүримэй» 70-дахи статьятай зохилдуулан, «РСФСР-эй районуудай (мүн городуудтахи) арадай сүүдүүдэй арадай заседательнуудые hунгахэ hунгалта үнгэргэхэ тухай» РСФСР-эй Верховно Совсдэй Президиумэй 1976 оной ноябриин 12-ой Указай үндэhөөр Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо:

Буряадай АССР-тэ РСФСР-эй районуудай арадай сүүдүүдэй арадай заседательнуудые hунгаха hунгалта 1977 оной январиин 10-hаа февралиин 10 хүрэтэр үнгэргэхэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Совсдэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1976 оной ноябриин 23.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР К. П. АЛЬЦМАНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын ажахын, партийна органуудта удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 50 наhатай болоhонтойнь дашарамдуулан, Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай директор нүхэр Альцман Клавдия Павловнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1976 оной ноябриин 23.

ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ ПАРТИЙНА ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

КПСС-эй ЦК-гай ОКТЯБРИИН ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮД—АР...

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. МОДОГОЕВОЙ хэһэн элидхэлһээ

Байгша оной ноябриин 24-нэй үдэр болоһон областной ба городской партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ «КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1976 он) Пленумэй СССР-эй Верховно Соведэй табадахи сессиин дүнгүүд ба областной партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ асуудалаар КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. У. Модогоев** элидхэл хэһэн байна.

Элидхэлэйнгээ эхиндэ нүхэр Модогоев 1976—1980 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй гол хараанууд тухай тогтоһон байна. Пленум дээрэ харагдаһан, удаань Верховно Соведэй сесси дээрэ баталагдаһан арбадахи табан жэлэй түсэбэй проект ниитэ экономическа үрэ дүнгүүдэйнгээ — национальна доходой, промышленностиин ба хүдөө ажахын продукциин ургалтын, капитальна һомололгын хэмжээгээр, хүн зоной ажаһуудалай хангалгын хэмжээе дээшэлүүлгын талаар КПСС-эй XXV съездын заабаринуудтай гүйсэд таарана гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соо КПСС-эй XXV съездһээ хойшо партиин ба арадай ябуулһан хүдэлмэриин дүнгүүд согсологдоһон, съездын шиидхэбэринүүдые саашадаа бэелүүлхэ харгы замууд гүнзэгыгөөр, алишье талаһаань тодорхойлогдоһон, арбадахи табан жэлэй ба 1977 оной түсэбүүдтэ политическэ сэгнэлтэ үгтэһэн байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Тиихэтээ хамта партийна, совет болон ажахын органуудай гол анхаралаа хандуулха шухала асуудалнууд, парти болон арадай хүсэеэ нэгэдүүлэн бэелүүлхэ ээлжээтэ зорилгонууд эли тодоор харуулагдаһан байна.

«Манай табан жэлэй түсэб хадаа экономикын хэлэн дээрэ бэелүүлэгдэһэн ленинскэ хани барисаанай политика мүн» гэжэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые болохоёо байһан Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ зүбшэгдэхэ манай республикын табан жэлэй түсэбэй проект соо заагдаһан тоо баримтанууд батадхана.

Арбадахи табан жэл соо республикын арадай ажахын хүгжэлтын гол зүйлнүүдые элидхэлшэ жэшээлэн харуулаа. Табан жэл соо промышленна продукци гаргалга 40,6 процентээр ургаха байна. Тэрэ тоодо электроэнергетикэ табан жэл соо 4,7 дахин, нүүрһэнэй промышленность — 2.6 дахин, машина бүтээлгэ болон металл болбосоруулга — 1.7 дахин, холимол тэжээлэй промышленность — 1,7 дахин, ой модоной ба модо болбосоруулгын — 1.5 дахин. барилгын материалнуудай промышленность — 1,4 дахин ехэ болгогдохоор хараалагдана. Тэрэшэлэн барилгын хэрэгсэлнүүдые гаргалга 2.4 дахин. Гусиноозёрскын шахтын хүсэн 3 дахин, Сэлэнгын ЦКК-гай продукци гаргалга 2.5 дахин, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой — 2,4 дахин, электродвигательнүүдые бүтээлгэ — 1,5 дахин шахуу, прибор болон автоматизациин хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ — 1,5 дахин, картон гаргалга — 5 дахин, целлюлоз гаргалга — 2,3 дахин, трикотаж хубсаһа нэхэлгэ — 3,1 дахин энэ үедэ ехэ болохо байна.

Хүдөө ажахын валова продукци ниитын сектороор 18.8 процент ургаха байна. 1975 онойхитой сасуулхада, орооһо абалга 7.3 процент, хартаабха — 24.7 процент мяха — 21,1 процент, һү — 10,2 процент, үндэгэ — 13,1 процент, нооһо — 12.5 процент ехэ болохо. Тэрэшэлэн иимэ хэмжээтэйгээр эдэ продуктнуудые гүрэндэ худалдалга ургаха юм.

Арадай ажахые хүгжөөлгэдэ һомологдохо гүрэнэй капитальна һомололго урдахи табан жэлэйхитэй сасуулхада, 35.2 процент ургахаар хараалагдана. Манай экономикын гол һалбаринууд болохо энергетикэ хүгжөөлгэдэ һомологдохо мүнгэнэй хэмжээн 2,5 дахин ургаха байна. Тиихэдэ үнгэтэ металлургиинхи — 2,7 дахин, хүнгэн промышленностиин — 3,3 дахин эдеэ хоолой промышленностиин — 2,2 дахин. һүнэй — 2 дахин. холимол тэжээлэй — 4,4 дахин, барилгын материалнуудай промышленностиин — 2 дахин барилгын индустриин — 2 дахин шахуу ургахаар түсэблэгдэнэ. Хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангалгын предприятинуудые хүгжөөлгэдэ һомологдохо мүнгэнэй хэмжээн энэ үедэ хоёр дахин ехэ болохо юм.

Капитальна һомололгын ехэ зөөри арбадахи табан жэлдэ республика дотор бодхоогдохо томо барилганууд болохо Байгал-Амарай түмэр замай, Байгалай болон Хойто-Муйска тоннельнүүдэй барилгануудта зорюулагдахань Тиихэдэ Гусиноозёрскын ГРЭС, Озёрно шанаржуулгын комбинат, Улаан-Үдын ТЭЦ, Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхай. Забайкальска апатитова комбинат, Улаан-Үдын трикотажна фабрика, хүнгэн бетонно хэрэгсэлнүүдэй завод, Загарайн бройлерой фабрика болон хэдэн томо барилгануудта ехэ мүнгэн һомологдохоор хараалагдана. Гадна «Электромашина», «Теплоприбор», Тимлюйн цементын, Шэнэ-Бэрээнэй авто-заһабарилгын, заводууд болон хэдэн предприятинуудые заһабарилан шэнэлхэ, үргэдхэхэ хэрэгтэ горитой мүнгэн һомологдохо юм.

Урдахи табан жэлэйхидэ орходоо энэ үедэ гэр байра барилга 30 гаран процентээр ехэ болохонь. Юрэнхы һуралсалай һургуулинуудай барилга наймадахи табан жэлэйхитэй сасуулхада, 1.5 дахин үргэдхэгдэхэ. Тиихэдэ мэргэжэл олгодог һуралсалай һургуулинуудые барилга 6,5 дахин, һургуулида ороодүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые 1,8 дахин ехэ болгохоор түсэблэгдэнэ.

Табан жэлэй туршада розничэ эд бараанай эрьелтэ республика дотор 30.8 процент, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга 1,6 дахин ургаха байна.

Эдэ бүхы тоо баримтанууд республикын бүхы ажалшадые баярлуулаагүйдөө аргагүй. Экономико болон культурын гайхамшаг ургалта ажалша зоной һүудал байдалай саашадаа һайжарха ябадал түсэб соо хараалагдаһан зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ тэмсэлдэ, ажалай ехэ баатаршалгада урлална бшуу.

Манай Буряад ороной ажалшад бүхы совет хүнүүд шэнги үнэн зүрхэнһөө КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые дэмжэһэнээ арбадахи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ бүгэдэ арадай ехэ тэмсэлдэ өөһэдынгөө хубитые оруулха гүн эрмэлзэлтэй байһанаа элирхэйлээ. Энээниие үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрһэн социалис мүрысөөн түбхын түрүүндэ гэршэлэн харуулна.

Республикын хэдэн промышленна предприятинуудай коллективүүд энэ жэлэй гурбан кварталай хүдэлмэриин дүнгөөр бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ түрүү һууринуудые эзэлжэ, дамжуулгын улаан тугуудта хүртэһэн байна. Тэдэнэр хадаа нарин сэмбын комбинат, Тимлюйн цементын завод, «Электромашина», прибор бүтээлгын заводууд болон бусад хэдэн предприятинууд болоно. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Галуута-Нуурай шахта хүдэлмэреэ нилээд һайжаруулаа. Шулуу нүүрһэ малтан абаха арба һарын түсэб үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна. Сэлэнгын ЦКК-гай коллектив үйлэдбэреэ горитойгоор ургуулжа шадаа. ЛВРЗ, Шэлэй завод, Сэлэнгын заһабарилга-механическа завод, нютагай болон эдеэ хоолой промышленностиин хэдэн предприятинууд арба һарын дээшэлүүлгэдэһэн даабарине амжалтатайгаар бэелүүлээ. Түсэбһөө гадуур 91 мянган тонно нүүрһэн, 16 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэн, 1,5 мянган тонно цемент, 1,4 миллион (условно) плит, шифер, 32 мянган тонно угаагдаһан нооһон, 9 мянган дурбэлжэн метр нооһон бүд, 3 миллион баанха консервэ болон бусад продукци үйлэдбэрилэгдөө.

Республикын түмэр замай, автомобильна, авиационно транспортын предприятинууд арба һарынгаа даабарине амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаһан байна.

Гэхэ зуура барилгын материалнуудай, ой модоной промышленностиин болон индустриин һалбаринуудай зарим предприятинууд үнгэрһэн арба һарын түсэбтэ даабаринуудые бэелүүлжэ шадаагүй. Тэрэнһээ боложо бүхы республикамнай промышленна продукци худалдаха түсэбөө 0.6 процентээр дутуу дүүргэбэ бшуу.

Иимэ байдал капитальна барилга дээрэ үзэгдэжэ байна. Подрядна олон организацинууд энэ жэлэй арба һарын түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын, тэрэниие хангадаг субподрядна организацинуудай коллективүүд жэлэйнгээ түсэбые үшөө сентябрь һарада бэелүүлээ һэн.

«Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй, барилга-хабсаралгын 397-дохи, 559-дэхи, 834-дэхи поездүүдай, 56-дахи мехколонныын, «Связьстрой» трестын 608-дахи колонныын, «Сибхиммонтаж», «Сибэлектромонтаж» трестнүүдэй хабсаралгын управленинүүдэй коллективүүд арба һарынгаа даабарине үлүүлэн дүүргэв. 1975 онойхитой жэшэбэл, гол фонднуудые ашаглалгада оруулга — 13 процент, капитальна һомололго хэрэглэлгэ — 9 процент, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин бүхы хэмжээн — 12 процент, байрын гэрнүүдые ашаглалгада тушаалга 3 процент ургаа. Гэхэ зуура энэ ургалта хадаа мүнөө үеын эрилтэтэй яашье зохиногүй. Республикын эгээл томо организаци болохо Буряадай барилгын управлени арба һарынгаа түсэбые дүүргэжэ шадаагүй. Тиигэжэ олон барилганууд саг соогоо ашаглалгада үгтэбэгүй бшуу.

Хүдөө ажахын байдалые шэнжэлхэ зуураа, элидхэлшэ мал ажалдахи ехэ дутагдалнууд тухай тогтоо. Үнгэрһэн арба һарын туршада хэдэн колхоз, совхозууд гүрэндэ мяха, һү, нооһо худалдаха социалис уялгануудаа дүүргэжэ шадаагүй байна. Нютаг бүхэндэ малай үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдээгүй ушар олон. Зарим ажахынууд мал ажалай продукци абалгые дээшэлүүлхын орондо нёдондоной хэмжээнһээ доошонь оруулжархёо.

Табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэг хангахын тула эдэ дутагдалнуудые дары усадхахын түлөө ямар хэмжээ абалтайб? Эндэ ганса харюу байха ёһотой. КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые, тэрэ пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ дотор тодорхойлогдоһон тобшолол болон заабаринуудые хүсэндэнь хүргэхын тула гүнзэгыгөөр бодомжолһон, нэтэрүү шанга хүдэлмэри ябуулха уялгатайбди.

Энэ ушарта партиина, советскэ болон ажахын органуудай хүдэлмэриин арга методүүдые улам нарижуулха, олониитын дунда ябуулагдадаг эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэрие бүри удха түгэлдэр болгохо, экономикын бүхы һалбаринуудые хүтэлбэрилгые һайжаруулха, хүтэлбэрилхы кадрнуудта эрилтэ шангаар табиха, тэдэниие даалһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандуулха гээшэ угаа удха шанартай хэрэг болоно.

«Ашаг үрэ болон шанарай түлөө тэмсэл юун бэ гэхэдэ, хүтэлбэрилэгшэ болон мэргэжэлтэ бүхэн ленинскэ ёһоор ажаллаха, хүтэлбэриин ленинскэ эрдэмые шудалха, үйлэдбэри түсэблэлгэ болон эмхидхэлгын мүнөө үеын арга методүүдые хэрэглэхэ, научно-техническэ дэбжэлтые эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлхэ ёһотой» гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев партиин ЦК-гай Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ заагаа һэн.

Хүтэлбэрилэгшэ бүхэндэ табигдажа байгаа партиин энэ эрилтые бэелүүлхэ арга замые олон жэшээ харуулан элидхэлшэ тодорхойлоо. Экономикын али бүхы һалбаринууд дээрэ гүрэнэй түсэбэй журам тон шангаар сахихын тула харюусалга болон эрилтэ шангадхаха тон шухала байһан тушаа нүхэр Модогоев онсо тэмдэглэһэн байна. Манай республикын экономикын хурдан түргэнөөр ургажа байһантай дашарамдан, ажалай нөөсэнүүдэй асуудал ехэ гол шухала хэрэг болоод байна. Энэ илангаяа барилгада, барилгын материалнуудай промышленностьда, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангалгын предприятинуудта сэхэ хабаатай. Ажалай нөөсэнүүдэй асуудалые шиидхэхэ гол шухала зам хадаа түбхын түрүүндэ ажалай бүтээсын ургалта түргэдхэхэ хэрэгтэй гэжэ партиин ЦК-гай Пленум дээрэ заагдаа һэн. Гэхэ зуура манай олон предприятинуудта, барилганууд дээрэ, колхозууд болон совхозуудта хүндэ хүшэр хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха хэрэг үшөө шиидхэгдээгүй байһаар. Шэнэ техникэ болон түрүү технологи нэбтэрүүлхэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ хүдэлмэри бүтээһэн предприятинуудта, үнгэрхэдөө, хүндэ хүшэр олон хүдэлмэри бар хүсөөр хэгдэһээр байна бшуу. Гэхэтэй хамта бии байһан бүтээсэ ехэтэй техникэ зарим ушарта хангалтагүйгөөр ашаглагдана, тэрэшэлэн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ ехэ туһа хүргэхэ аргатай «бага оньһожоруулгада» хайхарамжагүйгөөр хандадаг ушар үзэгдэнэ.

Ажалай нөөсэ арга боломжонуудые алмаха ба ашагтай һайнаар хэрэглэхэ зорилго ажалай журам бэхижүүлхэ эрилтэ табина, энээн тухай партиин Центральна Комитедэй пленум дээрэ хэлэгдэһэн байна. Хүдэлмэриин хүсэнэй дуталдадаг байбашье, олон предприяти, барилга, совхоз ба колхозуудта ажалдаа гарахагүй, хожомдохо, хүдэлмэригүй зогсохо ушарһаа ажалай ехэ саг дэмы һалгаагдана. Партиина, профсоюзай, комсомолой организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд энэ ехэ хохидолые эрид зайсуулха ёһотой.

Элидхэлшэ кадрнуудые бэлдэхэ, тэдэнэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ, нэгэ газартаа тогтууритай хүдэлхэ тухайнь хэлэхэдээ, техническэ мэргэжэлэй һуралсалда анхарал ехээр хандуулжа, эдэ училищинуудай барилга түргэдхэхэ тухай тэмдэглэбэ.

Тиихэтэй хамта предприяти, колхоз, совхозуудта ажалладаг кадрнуудай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ талаар саг үргэлжын хүдэлмэри ябуулха гээшэ ехэ удха шанартай.

Хүдэлмэришэдые нэгэ газарта тогтууритайгаар хүдэлгэдэг болохо хэрэгтэ гэр байраар хангалгые, һайжаруулга, байра барилга, тэрэшэлэн коммунальна ба ажаһуудалай эмхи зургаануудые барилга түргүүшын ээлжээндэ шиидхэгдэхэ асуудал гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Партиин ЦК-гай октябриин Пленум энээн тухай, мүн хүнүүдэй ажалай ба ажаһуудалай эрхэ байдал тухай ехэ анхарал хандуулдаг болохо тухай һануулба. Энэ заабариһаа бодото тобшолол хэхэ хэрэгтэй.

Нүхэр Модогоевой элидхэл дотор хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые саашадань һайжаруулха, хүдөө ажахыда хэрэглэгдэдэг капитальна ехэ һомололгоһоо ёһотой ашаг үрэ абадаг болохо асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаа.

— Манай республикын хүдөө ажахые хүгжөөхэ ба техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэ гүрэмнай ехэ мүнгэ зөөри һомолоо, һомолжошье байна, — гээд элидхэлшэ хэлэбэ. Ганса һүүлэй арбан жэлэй хугасаада республикын хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ үгтэһэн һомололго 770 миллион шахуу түхэриг болоно гэжэ һануулба. Тээд энэ ехэ һомололгоһоо абтаһан ашаг үрэ үшөөл тон бага байһаар.

Нүхэр Модогоев республикын хүдөө ажахын фондһоо ашаг үрын тон багаар абгажа байһанай шалтагаание элирүүлхэ зуураа, зарим ажахынуудтахи барилгын, илангаяа мал ажалай комплекснуудай үйлэдбэридэхи горитой дутагдалые тодорхойгоор элирүүлэн харуулаа. Комплекс бүхэнэй барилгада тон ехэ гаргаша хэгдэнэ, мүнөө үеын техникэ, хүтэлбэрилгын автомат приборнууд хүрэтэрөө олон тоото механизмуудаар хангагдаһан тухеэрэлгэнүүд тодхоогдоно. Эндэ түрүү технологи хэрэглэхээр, ажалай бүтээсэ ехээр дээшэлүүлхээр хараалагданхай. Гэхэтэй хамта, зарим ажахынуудта комплекснуудые ашаглалгада тушааһанай һүүлээр тэндэхи механизмуудые һайнаар хүдэлгэхэ мэргэжэлтэй кадрнууд бэлдэгдээгүй байна. Һүнэй зарим комплекснуудта залуу үнеэдые байлгажа, оньһон аргаар һаалгажа һургахын, мүн шэнэ технологидо дадхаахын орондо хуушан байрануудһаа һү багаар үгэдэг үнеэдые асарна. Эгээл ехэ дутагдал юуб гэхэдэ, тэжээлэй бата бэхи бааза хангагдаагүй. Энээнгүйгөөр үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ тухай хэлэлтэгүй.

Зарим нүхэд эдэ дутагдалнуудые элирүүлхэ зуураа, комплекснуудые барилгые, илангаяа холын аймагуудта, бага зэргэ хүлеэхээр байна гэһэн тобшолол хэдэг гэжэ элидхэлшэ заана. Энээнтэй эбсэжэ болохогүй байна.

Партиин обкомой һүүлшын пленум дээрэ абтаһан программын ёһоор комплекснуудые баринабди, барихашьебди. Тиихэдэ барилгын болзорые хороохо шухала, энэ шухала хэрэгтэ зорюулагдаһан мүнгэ зөөриин ашыень харюулангүй удаан байлгажа болохогүй. Тиихэтэй хамта тэжээлэй бата бэхи бааза байгуулха, мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлдэхэ асуудалда гол анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Республикын колхоз, совхозуудта һүүлэй жэлнүүдтэ тэжээл бэлэдхэлгые ехэдхэхэ талаар хэдэн хэмжээн абтаа. Ороохото ургамалнуудай орондо тэжээлэй ургамал ехээр таригдадаг болоо, бүхы шахуу ажахынуудта олон жэлэй ногоон таригдана. Һайжаруулагдаһан бэлшээри байгуулагдана, газар уһалха талаар хэгдэһэн ехэ хүдэлмэриин үрэ дүн харагдажа эхилээ. Гэбэшье, тэжээлэй асуудал мүнөөшье хүсэд шиидхэгдээдүй, эгээл шухала байһан зандаа. Энэ хадаа баригдаһан ба баригдажа байгаа комплекснуудта илангаяа хабаатай.

Саашань элидхэлшэ хонин ажалай ашаг үрэ улам дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тушаа тогтон хэлэбэ. Һүүлэй үедэ һүнэй ба мяханай үүлтэрэй мал, гахай ба шубуу олоор үсхэбэридэг болохо, энэ асуудалаар тусхай шэглэлтэй ажахынуудые эмхидхэхэ талаар ехэ хүдэлмэриин хэгдэхэтэй хамта, хонин ажалда анхарал багаар хандуулагдана. Зүгөөр хонин ажал манай мал ажалай шухала һалбари болоно, шухала һалбари байһан зандаа.

Хонин ажал эрхилхэ, үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ хонидые харууһалха хэрэгтэ Зэдын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын болон бусад зарим аймагуудта элирүүлэгдэһэн дутагдалые тэмдэглэхэ зуураа, хонишодой дунда ябуулагдаха хүдэлмэри һуларуулһанһаа эдэ дутагдалнууд тохёолдоо гэжэ нүхэр Модогоев онсолон тэмдэглээ. Партиина, советскэ, хүдөө ажахын органуудай, комсомолой, профсоюзай организацинуудай, колхоз, совхозуудай ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралые мал ажалай энэ шухала һалбарида, тэрэнэй кадрнуудта хандуулха шухала гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

Партиин областной комитет аймагуудай түрүү хонишодой зүблөөнүүдые үнгэргэхөөр хараална. Эрхим хонишодой ажалые үндэрөөр сэгнэхээр, түрүү дүй дүршэлыень согсолхоор. хонин ажалай ашаг үрые дээшэлүүлхэ тэмсэлдэ хонишодой эдэбхи үүсхэлтэ а... рюулхаар эдэ суг... үнгэргэгдэхэ ёһотой.

Нүхэр Модогоев ... лэйнгээ түгэсхэлдэ ни... литическэ хүдэлмэри... циалис мүрысөө ... гын асуудалнуудта то... байна.

КПСС-эй ЦК-гай ... риин Пленумэй болон ... эй Верховно Соведэй ... дахи сессиин табиһан ... гонуудые амжалт... шиидхэхын, табан жэл... сэбэй дүүргэлтэ ханг... ла партиина организа... дай эмхидхэлэй болон ... тическэ хүдэлмэрие ... һайжаруулха шухала. ... прияти, колхоз, совхо... эмхи зургаануудай, ... циннудай партиина ... организацинуудай ябуулга эдэбхитэй һа... гохо гээшэ ехэ удха... тай..

Мүнөө партиина ... ганизацинуудта т... һунгалтын суглаанууд ... гэгдэжэ байна. Ко... нуудай ехэ эдэбхитэй ... далгатайгаар суглаа... гэргэгдэжэ, дутаг... шүүмжэлхы ёһоор ... лэгдэжэ, тэдэниие за... хэмжээн хараалагдана...

Тоосоото суглаану... тийна бюро болон ... муудай тоосоое эрил... тэйгээр зүбшэн хэлсэнэ... жэлэй түсэбые болзо... урид дүүргэхын түлөө ... лис мүрысөө дэлгэ... хэрэгтэ ёһо тэдыгээ... һан партиина комит... партбюро шангаар ш... лэгдэнэ.

Продукци үйлэдбэр... ехэдхэхэ нэмэлтэ арга... жонуудые хэрэглэхэ, ... абадаг ажалай коллек... дэй угтамжын түс... парти ехэ анхарал ... на. Табан жэлэй хо... жэлэй дүтэлөөд бай... нөө үедэ угтамжын тү... дые зохёохо хүдэлө... нөөр дэлгэрүүлхэ ш... КПСС-эй ЦК-гай ... риин Пленумэй, СС... Верховно Соведэй ... шиидхэбэринүүдые хү... хэндэ ойлгуулха, эдэ ... хэбэринүүдые бэелүүл... рэгтэ хүдэлмэришэн, к... ник, мэргэжэлтэ, ... бүхэнэй ямар хубита ... ха, юу хэжэ шадаха ... ень тодорхойлхо ... партиина организаци ... урда табигдана. Энэл... годо үзэл сурталай, ... ческэ нүлөө үзүүлдэ... арга боломжо, хэблэ..., телевидени, культурно... рэлэй эмхи зургаа... хүдэлмэри хандуул... ёһотой. Тиихэтэй хам... най байгуулалтын ... багашье участогуудта ... лис мүрысөөндэ хабаа... дай абаһан уялга... дүүргэхэ эрхэ байдал ... ха шухала.

Нүхэр Модогоев КП... XXV съездын, ЦК-гай ... риин Пленумэй ... рние, арбадахи табан ... даабарине амжалт... дүүргэхын тула ... эдэбхитэд, бүхы обл... партиина организаци... юумэ хэхэ гэһэн этиг... дабаряар элидхэлээ ... һэн байна.

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

Нүхэр А. У. Модогоевой хэһэн элидхэл зүбшэн хэлсэлгые партиин Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков** эхилжэ, партиин ЦК-гай октябриин Пленумэй табиһан асуудалнууд тушаа тогтоо.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэри, пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ партийна организацинуудай, коммунистнуудай саашанхи ажал ябуулгын бодото программа, ажалшадай политическэ болон ажалай эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлгын шухала нүхэсэл болоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Городой предприяти, барилга, эмхи зургаануудай олон мянгаад ажалшад энээниие эршэтэй ажалаараа гэршэлэн харууллаа. Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэл дүүрэхэ дүтэлөө. Городой олон коллективүүд түсэбтэ даабаряа, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө оролдожо байна. «Теплоприбор», судна бүтээлгын. оёлолой «Туяана» нэгэдэлэй. нарин сэмбын, мебелиин болон модо болбосоруулгын комбинадуудай, локомотивна депогой. 834-дэхи. 559-дэхи СМП-гэй, 5-дахи СМУ-гай, «Востоксибэлектромонтаж» управлениин, «Реметрой» трестын харгы барилгын управлениин болон бусад олон коллективүүд тэдэнэй тоодо ороодоно.

Гэхэтэй хамта арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ горитой дутагдал, алдуунууд бии гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Партийна организацинуудай, олон предприяти, барилгын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулдаг хүдэлмэри КПСС-эй XXV съездын, ЦК-гай октябриин Пленумэй эрилтэнүүдтэ үшөө хүрэнэгүй.

Капитальна барилгада ехэ дутагдал байһаар Л. И. Брежнев энэ асуудалые орон доторхи гол зорилго гэжэ тэмдэглээ. Манай эдэ байдалда энэ асуудал бүришье шухала удха шанартай юм. Жэлэй 10 һарын туршада үйлэдбэриин элдэб 7 барилганудай оройдоо 2-ынь, культурно-ажаһуудалай 38 барилгануудай 12-ынь ашаглалгада оруулагдаа Гэр байра ашаглалгада тушааха түсэб 82 процент дүүргэгдэһэн байна. Капитальна барилгада тохёолдоһон иимэ бирагүй байдалда бодото шалтагаан бии юм бээз. Харин түсэбэй дүүргэгдээгүй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, ажалай эмхидхэлэй һулаһаа болоно.

Эмхи гуримгүй байдалһаа, үйлэдбэриин һула журамһаа уламжалан үйлэдбэриин ашаг үрэ бага, барилгын олон организацинуудта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэгдэнэгүй. Хүдэлмэришэдэй ехээр дуталдажа байбашье, иимэ дутагдал усадхагданагүй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээд, БУС-ай хүдэлмэриин дутагдалые элирүүлэн харуулаа.

Үнгэрһэн табан жэлдэ Буряадай барилгын управлени муугаар хүдэлжэ гараһан байна. Энэ дутагдал арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ дабтагдаһаар. Үйлэдбэриин инженернэ бэлэдхэл һула, барилгын өөрын бааза хүгжөөхэ хэрэгтэ ёһотой анхарал хандуулагданагүй. Үйлэдбэриин «Бурҗелезобетон» нэгэдэлэй предприятинуудай хүдэлмэрие һайжаруулха шухала. БУС-ай, үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүтэлбэрие нарижуулан һайжаруулхын тула хүтэлбэрилэгшэдэй хэрэглэдэг онол арга, хүтэлбэриин ёһо гуримнуудые хубилгаха хэрэгтэй болоо. БУС-ай хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Восканянц, Баудер, нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Лебедев, Янцер, хүтэлбэрилхы бусад тушаалтад барилгын предприятинуудай хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэхэ уялгатай. Ашаглалгада тушаагдаха барилганууд дээрэ хүсэеэ элсүүлэн суглуулха, шэнэ онол арга, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, шэнэ техникэ хэрэглэхэ, үйлэдбэриин бүхы шатануудта ажалай журам бэхижүүлхэ шухала.

Капитальна барилгада тохёолдоһон байдал һайжаруулхын тула барилгын ба барилгын индустриин предприятинуудай партийна организацинууд, КПСС-эй райкомууд болон горком, городой барилгын органууд шухала хэмжээ абаха ёһотой. «Барилгашадай ба хабсаргагшадай дунда эмхидхэлэй ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха, бригадна ажахын тоосооной гурим нэбтэрүүлхэ шухала. Городой барилгын 350 бригаданудай оройдоо 62-ынь нүхэр Злобиной онол арга хэрэглэнэ. Мүн орловско гурим хангалтагүйгөөр нэбтэрүүлэгдэжэ байна.

Энэ жэлдэ городой промышленность гүрэнэй түсэб абаһан социалис уялгануудаа муугаар дүүргэжэ байна. Түүхэй эд хэрэгсэлээр саг соогоо хангагдаагүй ушарһаа мяха-консервын, һүнэй комбинадууд, кондитерскэ фабрика энэ жэлдэ 18 миллион түхэригэй продукци дутуу үгэхээ байна. Городой гурбадахи предприяти бүхэн түсэбөө дүүргэнэгүй. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари муугаар дүүргэгдэнэ.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ асуудал партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай. предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө ажалшадай дунда ябуулха үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрид һайжаруулха, ажалай журам шангадхаха шанга эрилтэ табина гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Областной болон городой эдэбхитэдэй суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн республикын Госпланай түрүүлэгшэ **Д-Н. Т. Раднаев** республикын арадай ажахые арбадахи табан жэлдэ, тэрэнэй түрүүшын жэлдэ хүгжөөхэ зорилгонууд тухай хэлэһэн байна. Республикымнай бодото байдалтай, саашадаа хүгжөөхэ арга боломжонуудтай тааралдуулан, табан жэлэй түсэб зохёогдоһон байна гэжэ тэрэ хэлээ.

Ашаг үрын ба шанарай табан жэлдэ эдэ асуудалнуудта түсэб дотор онсо анхарал хандуулагдаа. Шиидхэгдээгүй элдэб орёо асуудалнуудай бии байһаниинь түсэб зохёолгын үедэ элирүүлэгдэһэн байна. Арадай ажахые хүдэлмэриин хүсөөр хангаха асуудал ехэ шухала болонхой. Ойрын жэлнүүдтэ арадай ажахыда хүдэлмэришэдэй тоо нэмэхэгүй байна. Тиимэһээ промышленностьда продукци үйлэдбэрилгын бүхы ургалтын 90 процент, хүдөө ажахыда 99 процент, барилга-хабсаралгын хүдэлмэридэ 95 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар абтаха ёһотой.

Иимэ ургалта туйлахынь орёошье, шухалашье асуудал мүн. Үйлэдбэриин үргэлжэдэнь оньһожоруулагдаһан, автомат, аргаар хүсэд зэбсэгжүүлэгдэһэн нэгэшье цех үгы байһаар. Хүсэд оньһожоруулагданхай гэжэ тоологдодог цехүүдтэ ажалайнь 30 процент хүнэй бар хүсөөр хэгдэнэ.

Республикымнай 100 шахуу предприятида ажал хүсэд оньһожоруулагдаагүй. Хүнгэн, ой модоной, модо болбосоруулгын предприятинуудай, хүдөө ажахын, барилгын, транспортна хүдэлмэриин ехэ хубинь оньһожоруулагдаагүй зандаа.

Мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлдэхэ асуудал шухала байһаар. Үйлэдбэриин техническэ һуралсалай училищинууд дунда эрдэмтэй хүдэлмэришэдые бэлэдхэн гаргаха ёһотой. Харин тэдэнэр энэ үүргэеэ дүүргэхэ ёһотой бааза үгы. Иимэ училищинуудай барилга ехээр унжагайруулагдана. Мүн ажаллаха таатай эрхэ байдал хүдэлмэришэдтэ байгуулха шухала. Харин социально-ажаһуудалай барилга муугаар эмхидхэгдэнэ. Коммунальна барилга хэхэ энэ жэлэй 10 һарын түсэб 64 процент, һургуули барилга — 65 процент, хүүгэдэй эмхи зургаануудые бариха даабари 51 процент дүүргэгдэв. Мүн эдеэ хоолой, барилгын индустриин предприятинуудые бодхоохо түсэб дүүргэгдэнэгүй.

— Арбадахи табан жэлэй асари ехэ түсэбүүдээр совет хүн бүхэн баясана ёһотой, — гэжэ Буряадай барилгын управлениин 1-дэхи СМУ-гай бригадир, КПСС-эй XXV съездын делегат **Л. Н. Кузнецова** КПСС-эй октябриин Пленумэй табиһан зорилго бидэнэр, барилгашадта сэхэ хабаатай. ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, капитальна барилгын асуудалнууд тушаа тогтоһон байна. Эдэ эрилтэнүүдэй ёһоор өөһэдынгөө хүдэлмэри шэнжэлэн хараха ёһотойбди.

Манай 1-дэхи СМУ энэ жэлдэ юһэн барилга ашаглалгада тушааха ёһотой. Үнгэрһэн 10 һарын туршада хүүгэдэй сад, «Океан» магазин, байрын нэгэ гэр тушаагаабди. Городой больница барижа дүүргэхэ уялгамнай дүүргэгдээгүй. Барилгэ хэхэ технологиин хазагайруулагдаһан ушарһаа бидэнэр урдань хэһэн ажалаа дахин хэхэ баатай болонобди. Гэрэй досоо талын хүдэлмэри хэжэ дүүргэһэнэй һүүлээр провода һэлгэхэ, хоолойнүүдые гаргаха ушар үсөөн бэшэ гарана.

Манай бригада 25 хүнһөө бүридэнхэй, харин һүүлэй хэдэн һара соо бидэнэр суглаа ажалланагүйбди. Зарим гэшүүднай ондоо тээшэ эльгээгдэнэ. Ажалгүй миин байха ушар али олон үзэгдэнэ. 1-дэхи СМУ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа 10 һара соо 78,6 процент дүүргээ. Шулуушадай, хабсаргагшалай бригаданудай ашаг үрэ бага. Иимэ ушар юунһээ тохёолдоноб гэхэдэ. барилгын материалаар хангалга ехэ муу. Энээнииг гэршэлхын тула нэгэ жэшээ дурдамаар.

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй 10 һарын хугасаада манай коллектив 8 миллион 381 мянган хирпиисэ абаһан байгаа Тиихэдээ 179 шулууша дархашуултай байгаабди. Арбадахи табан жэлэй 10 һара соо оройдоо 3 миллион 108 мянган хирпиисэ абтаа. Хангалгамнай иимэл байна. Иимэ ушарһаа ехэ хохидолдо оронобди. Шулууша дархашуулай тоо оройдоо 83 хүн болонхой.

Генподрядчик, барилга эрхилхэ захил хэгшэдэй дунда ёһотой холбоон, хэлсээн үгы. Барилгын үйлэдбэри муугаар эрхилэгдэнэ. Николай Злобиной дүй дүршэл хэрэглэхэ шадалтан, мэргэжэлтэй бригаданууд манда бии. Тэдэнэр энэ онол арга хэрэглэхэ дуратайшье байна. Харин барилгын материалаар хангалгын ехэ муу байһан ушарһаа түрүү дүй дүршэл халан абалсанагүй.

Манай СМУ-гай ажалда горитой дутагдал бии. Арба һарынгаа даабари 62 процент дүүргээбди. Барилгашадаар дуталданабди. Манай коллектив ехэ хүдэлмэри хэжэ шадаха юм. Харин ажалай эмхидхэл, материалаар хангалга эрид һайжаруулха хэрэгтэй. Партиин горкомой, райкомой хүдэлмэрилэгшэдэй барилгын талмайнуудаар ябадаг, ажал хэрэгээрнай һонирходог, туһаламжа үзүүлдэг болоо һаа һайн бэлэй гэжэ Л. Н. Кузнецова хэлээ.

Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллектив партиин ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые үнэн зүрхэнһөө һайшаагаад, бодото дээрэнь бэелүүлхын тула оролдожо эхилээ гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй депутат, электригүүдэй бригадые даагша **Е. М. Мапуков** хөөрэжэ үгөө. Манай коллектив арбадахи табан жэлые муу бэшээр эхилбэ. Продукци худалдаха 10 һарын түсэб дүүргэгдөө.

Гэбэшье заводоймнай хүдэлмэриин дутагдал үшөө хүсэд усадхагдаагүй. Завод жэгдэ һайнаар хүдэлнэгүй. Хэрэгтэй зэргын запасной частьнуудаар, электрын машинаар, булад шудхалаагай детальнуудаар дуталданабди. түсэб зохёолгодо горитой дутагдал бии. Локомотивна үйлэдбэриин жэгдэ бэшэ ажал бидэнэрэй бултанай һанаа зобооно.

Иимэ байдалай ушар шалтагаан юуб гэхэдэ, хүтэлбэрилхы тушаалтадай дунда хүдэлмэри муугаар ябуулагдана, шанга эрилтэ табигданагүй. Даажа абаһан хэрэгэй түлөө тэдэнэй харюусалга бага, үйлэдбэриин ба ажалай журам һулараа.

Эмхи гуримгүй байдал зайсуулха, ажалдаа ба ниитын уялгадаа хайша хэрэгээр хандаха, мүн бусад таарамжагүй ябадал гаргаха баримтатай эрид тэмсэхэ эрилтэ табигдана. Тиихын тула өөртөө, нүхэдтөө эрилтэ ехэтэйгээр хандаха, нүлөөлхы бүхы хүдэлмэриин онол аргануудые хэрэглэхэ шухала. Ажалай журам тухай хэлэхэдээ, городой транспортын хүдэлмэри тушаа тогтонгүй гарахаар бэшэ. Хоёрдохи халаанда ажалладаг хүдэлмэришэд халаанай дүүрээгүй байхада гаража ошоно. Транспортын ябажа байхада үрдижэ гараагүй һаа, хэдэн километр ябагаар алхалха баатай болоно. Энэ талаар хэмжээ абаха хэрэгтэй.

1977 ондо заводоймнай урда харюусалгатан зорилго табигдана түсэбнай ехэ. Энэ зорилго бэелүүлхын тула эмхидхэлэй, техническэ хэмжээ ябуулга хараалагдаа. холын хараа түсэб зохёогдоо. Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ. үйлэдбэриие техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэ һайн шанартай продукци бүтээхэ хэрэгтэ энэ түсэб зорюулагдаһан. Тэрэнэй ёһоор зарим цехүүд шэнээр хэгдэхэ ... заримнай эмхидхэл ябуулга бэелүүлэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК ба Советскэ правительство түмэр замай транспортын хүдэлмэри һайжаруулха хэмжээ хараалһан, горитой мүнгэ зөөри һомолһон байна. Харин манай завод мүнөө хүрэтэрөө капитальна барилгын түсэб абаагүй байһан. Тиимэһээ шэнэ гэр байра барилга хэхэнь хүшэр болоно.

Нүхэр Мапуков саашань ... хүдэлмэришэдэй дунда ... социалис мүрысөөн ... бригаданууд, үйлэдбэриин түрүүшүүл ехэ продук... тээн гаргаха гэжэ ор... тойгоо хамта, тэрэнээ... наар, хямдаар хэхэ гэж... харна. Олон үүсхэл ... даад, дэмжэгдээ гэжэ ... хэлэгшэ тэмдэглээд, ... дынгаа ажал тухай хө... үгөө.

Улаан-Үдын нарин с... комбинадай директор ... **Альцман** хэдэн шухала... далда суглаанда хабаа... дай анхарал хандуулба. ... бинадай коллектив соц... нө-экономическа холы... раата түсэбөө бэе... һайн үрэ дүнгүүдые туй... байна. Жэлэй 10 һарын ... бари бүхы техническ... мическа талаараа а... тайгаар дүүргэгдэв. К... надай бүхы цехүүдтэ ... бэн заһабарилгын хүдэл... хэгдэжэ байна. Хуушан ... хөөрэлгэнүүд шэнээр һ... дэнэ. Социально-кул... ехэ барилга эрхилэгдэж... лоо.

Үйлэдбэрие эмхидхэ... тэлбэрилгые эрид һайжа... ха асуудал хэзээ х... хиһээ шангаар табь... ёһотой. Манай эмхи ... гүй байдал хамтымнай ... тэ ехэ һаад ушар... Иимэ байдал дары зай... ёһотойбди. Олон газарт... дэлмэришэд халаан... рээдүй байхада ажал... ража ошоно. Ажалдаа ... жомдожо ерэхэ ушар ... бэшэ. Тиигэжэ ажала... саг дэмы ехээр һа... ритой продукци дутуу... нэ Манай коллектив ... тагдалаа зайсуулха ... хэмжээ абажа эхилээ. ... хүдэлмэришэдэй дунда ... лагдаха хүмүүжүүлгын ... сурталай хүдэлмэри ... руулха тухай тэрэ за...

Саашань нүхэр ... продукциин шанар ту... со тогтоо. Һайн шан... сэмбэ бүд нэхэн гарг... тула ажахынуудай түү... ноһоной шанар ... һайн байха ёһотой. ... зүбөөр илгагдаһан, сор... тооро заагдаһан бай... татай юм. Харин ... дээрэ энэ эрилтэ ... зайруулагдана, иимэ ... тай комбинадайшье, а... нуудайшье хүдэлмэри... эбсэнэ, бэе бэедээ ... эрилтэ хэнэгүй.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

РТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ АЖАЛ ЯБУУЛГЫН ДАЙШАЛХЫ ПРОГРАММА

...эл. **Эхиннинь** ...хи нюурта).

...э боложо гүрэндэ ...л ушаруулагдана. ...имэ байдалтай ...сэжэ болохогүй. ... мэргэжэлтэд ...ынгаа колхоз, сов... тушаагдахаар аса...ооhо нариин няг...тажа абадаг болохо ... ажахынуудай хү...шэд нооhоной ша...дээ шалгаха, класс ...ь сорт сортоорнэ ...одорхойлхо уялга-...

...эдэй суглаан дээрэ ...эн Улаан-Үдын 1-...АП-ай жолоошодой ...даагша **В. П. Поте-**...транспортна пред-...лай хүдэлмэри, ...зорилгонууд тушаа ... хандуулаан бай-...дахи табан жэл үр-...элайсбин ба эконо-...хэ арга боломжо-...бан жэл болоно гэ-...ымдэглээд. энээн-...алан, автотранс-... предприятинуудай ...дэй зорилго ту-...ю ...хэрэглэлэй авто-...аар ашаа шэрэлгэ ... табан жэлдэ 45 ...р. автобусоор лас...дые зөөлгэ 28 про-...дэшэлхээр хараа-... Ажалай бүтээсэ 27 ... дээшэлүүлэгдэхэ ...7 ондо ехэ ашаан ...э ёhотой. Автотранс-... хүдэлмэрилэгшэд ... XXV съездын ...ринүүдые дүүргэ-...ө социалис мүры-...нөөр дэлгэрүүлhэн ...лон коллектив дэ-...эhэн уялга, угтам-...б абаа. Автомо-... транспортын ашаг ...элүүлхэ. бии байгаа ...дые, түхеэрэлгэ-... бүтээсэ ехэтэйгээр ... арга боломжонууд ...да.

... коллектив жэлэй ... түсэб болзорhоонь ...гэhэн юм. Минии ...гада 15 автомаши-...дон ябуулна. Бүхы ...а дотороо ашаа шэ-... Ашаа шэрэхэ жэ-... түсэбые декабриин ...р дүүргэхэ уялга-... тэрэнээ бэелүүлхэ-...

...днай жэл бүхэн-... турялгада хабаа-... Энэ жэлдэ манай ...ниин 256 автомо-... хуряалгын үедэ ...ээгдээ ...ин ендэрээ кол-...озуудай хүтэлбэри-... хандан, ажаглалта ...элэнтэйб. — гэжэ ...отеряхин хэлэнэ. — ...уряалгын үедэ ху-...лладаг жолоошод ...арал хандуулагда-...марха эрхэ байда-...агданагүй.

... ажалда бүри ... дүнгүүдые түйлаха ... **Харин** ашаа тээ-...гахын үедэ автомо-...д ехэ саг соо мини ...на. Барилгын орга-...удые бүтээсэ ехэтэй ...лгын, буулгалгын ...удаар хангаха хэ-...ияха-консервын ком... ашаа буулгаха ху-...нуугаар эмхидхэг-... Мүн городой худал-...ааннай предприяти-...ангадаг автомаши-...ууугаар хэрэглэгдэ-... хэлэгшэ шүүмжэ-...

...най заводой коллек-...6 оной ехэ түсэбые ...айгаар дүүргэжэ ... — гэжэ Улаан-Үдын ... бүтээлгын заводой ... секретарь **В. Б.** ...мэдээсэ. Арба hа-...жада нёдондо жэлэй ...анхитэй сасуулхада ...риин хэмжээн 17,4 ... ехэ болоо, ажа-...ээсэ 17,5 процентээр ...э.

... дүнгүүдые түйла-...а партийна комитет, ...ирекци эмхидхэлэй, ...уулгын ехэ худэлмэ-...на. Үйлэдбэриин ар-...ронуудые хэрэглэ-... ба техникын гүй-... үйлэдбэрид... ...лхэ, түрүү дүй дүр-...н абалсаха, социа-...ысоо хүгжөөн дэл-...хэрэгтэ хүдэлмэри-... инженернүүдэй, тех-... эдэбхи үүсхэл зо-...на.

...н табан жэлэй ту-...игдаhан шэнэ, орёо ...уд тэдэндэ шэнэ ...ааха, түрүү аргануу-...лэхэ эрилтэ табина ... Манай заводой инже-...хническэ хүдэлмэ-...эй дунда социалис ...н үргэнөөр дэлгэ-...рэхэй. Үйлэдбэриин ...рэ дээшэлүүлхэ аша ... хэмжээ ябуулгануу-...үүлхэ комплексно ...нууд эмхидхэгдэhэн ... Иимэ 23 бригада ...оо мүрысэдэг юм.

...лмэришэнэй эдэбхи ... — инженерэй туhа-... дэмжэлгэ» гэhэн ... хүдэлөөн үргэнөөр ... Шэнэ онол арга үн-... нэбтэрүүлхэ, үй-... техническэ та-...шэнээр зэбсэгжүүл-... бүтээсэ дээшэ-... продукциин шанар ...үүлхэ хэрэгтэнь це... бодото туhаламжа ... зорилгоор договор-... баталха үүсхэл тех-... таhагуудай партийн ...изацинууд гаргаhан ... Энэ үүсхэл заводой ...haгуудта дэмжэгдээ ...ПК. АСУП нэбтэ-... талаар ехэ худэлмэ-...это хэгдэжэ эхилээ.

Хэрэглэгдээгүй арга боломжо заводто бии. Тэдэнэй нэгэн ажалай сагые зүбөөр хэрэглэхэ асуудал мүн Худэлмэриин ехэ саг дэмы гаргашалагдана. Хүдэлмэришэдэй олоор hэлгэгдэхэ ушар үсөөн бэшэ. Эдэ дутагдалнуудые усадхаха талаар ашаг үрэтэй хүдэлмэри хэбэл, hайн үрэ дүнгүүд түйлагдаха байна. Һурагшадые ямар нэгэ ажалда дүршүүлхээр, ажалай мэргэжэл олгуулхаар hургуулинуудта тусхай хүдэлмэри ябуулха шухала.

Предприятинуудта эрхилэгдэхэ барилгын хүдэлмэри түсэблэлгэ ехэ дутагдалтай. Барилга эрхилхэ захил хэгшэд холын хараата табан жэлэй, мүн ерэхэ жэлэйшье түсэбгүй байhаар.

Арбадахи табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын тула партийна организацинуудай эмхидхэлэй хүдэлмэри hайжаруулха, бүхы шатын хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табиха шухала. Ажалай коллективүүдтэ коммунист бүхэнэй түрүү үүргэ дээшэлүүлхэ, политическэ ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайжаруулха зорилго бидэнэрэй урда табигдана.

Бага-Холбоолжоной уурхайн директор **И. Д. Даржаев** Галуута-Нуурай шахтернуудай арбадахи табан жэлэй түсэбые дүүргэхэ, шулуу нүүрhэнэй промышленность хүгжөөхэ асуудалда анхаралаа хандуулаа. Баригдажа байгаа Гусиноозерско ГРЭС-ые түлишөөр хангаха ёhотой Холбоолжоной шулуу нүүрhэнэй уурхай саашадаа хүгжөөгдэхэ юм.

ГРЭС-эй энэ жэлдэ ашаглалгада табигдаха түрүүшын энергоблогые, 1977 ондо худэлжэ эхилхэ хоёр блогые түлишөөр хүсэд хангахын тула 1,4—1,6 миллион тонно шулуу нүүрhэ эльгээхэ ёhотойбди. Бага-Холбоолжоной уурхайда мүнөө жэл соо 650 мянган тонно нүүрhэн малтагдана. ГРЭС-ые хэрэгтэй зэргын түлишөөр хангахын тула шулуу нүүрhэ малталгые 2—2,5 дахин ехэдхэхэ зорилго табигдана.

Нүүрhэ малталгые хүсэдөөр оньhожоруулха ёhотойбди. Энэ талаар зарим тэды хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ. Шэнэ экскаваторнууд абтаад, хабсаргагдаа. Хүсэ ехэтэй БеЛАЗ автосамосвал, бульдозер болон заhабарилгын бусад техникээр хангагдажа байнабди.

Уурхайе хүдэлмэришэдөөр хангахань бэрхэтэй байна. Тиимэhээ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, техникэ ашагтайгаар хэрэглэхэ, ажалайнгаа ба продукциингаа шанар hайжаруулха ёhотойбди. Горнотранспортна комплексно бригаданууд эмхидхэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые, тэрэ пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгые Хоринн аймагай коммунистнууд болон ажалшадай баяр бэясхалантайгаар, урма зоригтойгоор угтаhан тухай партиин райкомой нэгэдэхи секретарь **В. У. Дарханов** үгынгөө эхиндэ онсолон тэмдэглээ.

Тиихэ зуураа аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, газар тараалангай болон мал ажалай продуктнуудые ехээр абадаг болохын тула, элдэб оньhон техникэ зүбөөр ашаглахын тула аймагай партийна, советскэ болон ажахын органуудай hүүлэй жэлнүүдтэ ябуулжа байhан хүдэлмэри тухай дэлгэрэнгыгээр тогтоhон байна. Арбадахи табан жэлэй туршада аймагайнгаа ажахые тусхай гол шэглэлтэйгээр эрхилхэ талаар эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри мүнөө ябуулагдажа байна. Хүдөө ажахын продуктнуудые абалга, гүрэндэ худалдалга хадаа материально-техническэ үндэhэ пуури бэхижүүлхэ асуудалтай нягта холбоотойгоор ябуулагдана гэжэ үгэ хэлэгшэ тодорхойлоо.

Түбхын түрүүндэ ороohо абалгые дээшэлүүлхэ зорилго табигдана. Ороohон хадаа гол продукт болоно бшуу. Тиимэhээ тараалангай хубааралгые гуримшуулан нарижуулха асуудалда анхарал хандуулагдаа. Зохёогдоhон схемын ёhоор болоходо, Анаагай, «Георгиевский» совхозууд ороohото ургамалнуудые таридаг, Хүрбын, Дээдэ-Тайлсын, мүн Анаагай совхозууд тэжээлэй ургамалнуудые, хартаабха ургуулдаг гол шэглэлтэйгээр хүдэлмэреэ эмхидхэхэ байна.

Саашань үгэеэ үргэлжэлүүлхэ зуураа, нүхэр Дарханов хүдөө ажахын үйлэдбэриие тусхай шэглэлтэйгээр томодхон эрхилхэ асуудалнуудта анхаралаа хандуулба. Хонин ажал, үхэр мал үсхэбэрилгэ хадаа аймагай гол хэрэгынь болоно. Эдэ hалбаринууд hүүлэй жэлнүүдтэ нэгэ жэгдэ hайнаар хүгжөө гэхын аргагүй. Илангаяа 1976 ондо тэдэнэй ашаг үрэнь бага байшоо.

Мал ажалые индустриальна болон интенсификациин замда оруулхын тула малай үүлтэр hайжаруулха хэрэг үндэhөөрнь хубилгаха, фермэнүүдые томодхон оньhожоруулха, малые томо жэжээрнь, үүлтэрээрнь илган харууhалха эрилтэ табигдана. Тиимэhээ Дээдэ-Тайлсын совхоз гол түлэб үнеэн болохо эмэ тугал, буруунуудые түлжүүлхэ, Хорин совхоз залуу эрэ үхэрнүүдые түлжүүлхэ, шахан таргалуулха шэглэлтэй болонхой. Нютагайнгаа байгаалиин эрхэ бэйдалнаа уламжалан, хониной фермэнүүдые томодхохо шухала болоод байна. Саашадаа ажахынууд хоорондын хони шахалгын талмайнууд эмхидхэгдэхэ байна. Тэрэнэй түлөө тэжээлэй бата бэхи үндэhэ hуури байгуулха малай байрануудые комплексноор оньhожоруулха, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, түхеэрэлгэнүүдые хүдэлгэжэ шадаха кадрнуудые бэлдэхэ эрилтэ табигдана.

Һү абалгые саашадаа улам дээшэлүүлхэ асуудал тушаа тогтоходоо, үгэ хэлэгшэ hү haалиин фермэнүүдые томодхохо шухала байhан тухай дурдаа. Мүнөө энэ асуудал хоёр шэглэлтэйгээр шиидхэгдэжэ байна 400—600 толгой үнеэдтэй гүйсэд оньhожоруулагдаhан комплекснууд шэнээр баригдана, тиихэдэ хуушан, жэжэ фермэнүүдые, нэгэдхэжэ, hэльбэн заhабарилха хэрэг эмхидхэгдэнэ. Тусгаар эрдэмтэй мэргэжэлтэдэй дутамаг дээрэhээ фермэнүүд дээрэ годхогдоhон түхеэрэлгэнүүд, оньhон хэрэгсэлнүүд муугаар ашаглагдана, заримдаа эбдэржэ, үни удаан мини байха ушар үзэгдэнэ. Фермэнүүдые техническэ талаар хангалга хэхын тула ажахынууд «Сельхозтехникын» отделенитэй хэлсээ баталдаг гээшэ. Гэбэшье тэндэхи хүдэлмэрилэгшэд заhабари ехэ нобшоор хэдэг, харюусалгатүйгөөр хандадаг байна гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлхы ажаглалта хэhэн байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ газар hайжаруулха хүдэлмэриин аймаг соо үргэнөөр ябуулагдажа байhан тушаа нүхэр **Дарханов** горитой тогтоо. Юhэдэхи табан жэлэй гуршада газар hайжаруулха хүдэлмэридэ 7 миллион түхэриг гаргашалагдаад байна. Мүнөө уhалуурнин 17 системэ шэнээр баригдаhан, заhабарилагдаhан зэргэтэй. Тиихэдэ 1.205 гектар бэлшээри үндэhөөрөө hайжаруулагдаа. Тэрэшэлэн 8.477 гектар газарта олон жэлэй ногоон таригдаа бшуу. Жэшээнь Үдын совхоз 1975—1976 онуудай үедэ 1.300 гектар газарта олон жэлэй ногоо тарижа, энэ жэлдэ 6.100 центнер убhэ, 300 тонно сенаж, 236 центнер ногоопой үрэhэ үлүү ехээр абажа шадаа. Энэ хүдэлмэриин саашадаа ямар алхасатайгаар, ямар хэмжээтэйгээр ябуулагдаха байhан тушаа үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгы тогтоо.

— КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй болоhонhоо хойшонхи үдэрнүүдтэ үзэл сурталай элдэб хүдэлмэрилэгшэдтэй семинарнууд үнгэргэгдөө. Ажалшадай коллектив бүхэндэ лекци уншагдахэл болон хөөрэлдөөнүүд эмхидхэгдэнэ. Партийна, комсомольско, политическэ, экономическа hуралсалда партиин ЦК-гай Пленумэй материалнууд үргэнөөр шудалагдажа байна, — гэжэ КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь **К. Д. Дагбаев** суглаан дээрэ хэлэhэн үгэ доторoo тэмдэглээ.

Үнгэрhэн табан жэлэй, мүн энэ жэлэй түсэбүүдэй болон абаhан социалис уялганuудай дүүргэлтэнүүдые шэнжэлэн хараад байхада, партиин XXV съездын, КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүд соо табигдаhан эрилтэнүүдтэ хүрэмөөр эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри ябуулагданагүй гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Һүүлэй хоёр жэлэй туршада сагай уларилай тон таарамжагүй байhан дээрэhээ манай аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүгжэлтын ургалта зарим тэды hуладаhан байна. Тингэжэ арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ ехэ бэрхэшээлнүүд тохёолдоо.

Эдэ бэрхэшээлнүүдые дабахын тула аймагай партийна организаци хадаа ажалшадай дунда ябуулагдаха эмхидхэлэй хүдэлмэри улам үргэдхэхэ. манай аймагта үзүүлэгдэжэ байhан ехэ туhаламжые гүйсэд хэрэглэхэ, шэнэ арга боломжонуудые бэдэрхэ талаар хэмжээнүүдые абажа байна. Али олон хэмжээнүүдэй абтажа байбашье haань, энэ жэлэй ниитын малай үбэлжэлгын хаhа ехэ хүндэ хүшэр байдалда үнгэржэ байна, гэжэ нүхэр Дагбаев мэдээсээ.

Иимэл шалтагааннаа боложо, аймагай олон ажахынууд мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ тушааха энэ жэлэй түсэбые дүүргэжэ шадахагүй зэргэтэй болоод байна. Илангаяа Гаргын, Һахалиин, Аргатын, Дэрээнэй совхозууд ехэ гээгдэлдэ оронхой. Аймаг бүхы дээрээ гүрэндэ мяха, hү тушаалгаар хүндэ байдалтай болонхой.

Гэбэшье партийна организацинуудай, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай, хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэридэ дутагдалнууд, алдуунууд олон үзэгдэнэ гэжэ партиин райком гүйсэд мэдэрхэ зэргэтэй болоно. Зарим ажахынуудта үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар хангалтагүй байдалтай. Мал болон таряан ажал эрхилэлгэ мүнөө үеын эрилтэдэ харюусамаар бэшэ. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргэ ба харюусалгань үшөөл hула байhаар. Үйлэдбэридэ эрдэм наукын, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ асуудал hулаар шиидхэгдэнэ, малшадай ажалаи эмхидхэлдэ олон дутагдалнууд бии, ажалшадай дунда ябуулагдадаг эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри hүүлэй үедэ зарим тэды hуладаhан байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Арбадахи табан жэлэй түсэбүүдые дүүргэхэ ябадалда тохеолдоhон дутагдалнуудые усадхаха зорилгоор КПСС-эй райком мүнөө тусгаар хэмжээнүүдые хараалжа байна. Ажалшын бүхы коллективүүдтэ үбэлэй үедэ бэелүүлэгдэхэ социалис уялганууд абтана, үбэлжэлгын хүдэлмэриин дүнгээр малшадта олгогдохо материальна болон моральна урмашуулгын хэмжээнүүд хараалагдана, промышленна предприятинууд, аймагай эмхи зургаанууд, албан газарнуудай зүгhөө малшадай коллективүүдые шефтээ абаха хүдэлмэри эмхидхэгдэнэ. Тэрэшэлэн малай байрануудые, малшадай байха гэрнүүдые, культбазануудые бариха, заhабарилха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэhэн байна. Тиихэтээ хамта ожорhо, хагда, модоной шэлбүүhэ суглуулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Энээндэ промышленна предприятинуудай, аймагай эмхи зургаанuудай коллективүүд хабаадуулагданхай. Кабанскын ба Бэшүүрэй аймагуудта hолоомо суглуулха, баглалха хүдэлмэри эмхидхэгдэнхэй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Үйлэдбэриин хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые элирхэйлхэ, гүйсэд дүүрэн ашаглаха талаар хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай. Бүхы ажахынуудта эмэ бүрүү, хашарагуудай гүүртэнүүд бии болгогдожо, hайн харууhан доро табигданхай, тиихэдэ hү haалиин фермэ бүхэндэ hубай үнеэдые үрэжүүлхэ, тугалай хойноhоо харууhалга hайжаруулха, зоотехническэ болон үүлтэр hайжаруулгын хүдэлмэри эмхидхэлгые гуримшуулха хэмжээн абтажа байна. Энэ жэлдэ ехэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгэ яhала амжалтатайгаар үнгэргэгдөө. Тиигэжэ нёдондонойхиhоо 2.190 толгой ехэ хонид үлүү олоор үрэжүүлэгдэhэн байна бшуу. Аймаг бүхэдэ залуу үхэр худалдан абаха хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэгдэнхэй.

Газар тараалангаа саашадаа улам ашагтайгаар эрхилхэ асуудалнууд тушаа нүхэр Дагбаев үгээ зорюулhан байна. Тиихэдээ аймагай колхоз, совхозуудые 1977 онhоо эхилжэ, тараалангаи хубааралгын шэнэ гуримда оруулха шухала байhан тушаа онсолоо. Газарай элдүүрилгэ hайжаруулха, паарай хэмжээе бүри ехэ болгохо, эртын паар ехээр хахалдаг болохо хэмжээнүүд абтана.

Саашань үгэеэ үргэлжэлүүлхэ зуураа, тэрэ механизаторнуудай кадрнуудые бэлдэхэ асуудалда анхаралаа хандуулба. Ушарынь хадаа hүүлэй жэлнүүдтэ механизаторнууд ажахынуудта угаа тогтосогүй болонхой. Илангаяа Гаргын, Дэрээнэй, Улаанхаанай совхозууд механизаторнуудаар ехэ дутана. Могойтын наймадахи СПТУ-да тракторист-машинистнүүдые бэлдэдэг болоhон, механизаторнуудай бүгэдэ ниитын hуралсал ажахы бүхэндэ эмхидхэhэн ябадал тиимэ ехэ аша үрэтэй байгаагүй. Трактористын гү, али жолоошоной мэргэжэлтэй болоhон нютагай олон залуушуул, армиhаа бусагшад гэр байрагүйhөө, культурно-ажаhуудалай хэрэглэмжын муу хангалгаhаа боложо, ондоо тээшээ ябашана. Ушар иимэhээ байрын гэрнүүдые бариха хэрэгтэ зорюулагдаhан капитальна hомололгые ехэ болгохо шухала байгаа гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Тингэбэл түбхын түрүүндэ механизаторнуудта байра үгэжэ, саг үргэлжэ хүдэлгэхэ арга олдохо hэн.

Республикын колхоз болон совхозуудай үйлэдбэриин мүнөө үеын байдал тушаа хүдөө ажахын министрэй орлогшо **Г. П. Тюменцев** суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, дэлгэрэнгыгээр тогтоhон байна. Ажахынуудай олон хүдэлмэрилэгшэд, фермэ, бригада болон звенонууд 1976 ондо бэелүүлхээр абаhан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ, хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абахы, гүрэндэ худалдахын түлөө эршэтэйгээр тэмсэнэ 1977 оной хабарай тарилгын хүдэлмэридэ эмхитэйгээр бэлдэнэ. Гэбэшье арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлые республикамнай бүхы дээрээ бирагүй үрэ дүнтэйгөөр дүүргэхээ байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Үгэ хэлэгшын тэмдэглэлэнэй ёhоор, республикын колхоз болон совхозууд мяха, hү абалгаар горитой гээгдэлдэ оронхой. Тугал, хурьган, поршоонхо, унаган урда жэлнүүдэйхидэ орходоо үсөөнөөр абтаhан байха юм. Тэрэнээлэн энэ жэлдэ мал олоор гарзалhан, ехэ мал мүн лэ олоор hубайрhан жэшээтэй.

Колхоз болон совхозуудай хүдөө ажахын продуктнуудые урданайхиhаа багаар абаhанhаа боложо, тэдэнэр ажахын энэ жэлые гарза ехэтэйгээр дүүргэхэ ушартай болоод байна. Энэ ушарые үгэ хэлэгшэ тоо, баримтануудаар тодорхойлон харуулаа. Энэ дутагдалай ушар шалтагаание элирхэйлхэдээ, республикын Хүдөө ажахы министерствын, тэрэнэй трестнүүдэй, аймагуудтахи хүдөө ажахын управленинүүдэй, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй дутагдалтай ажал ябуулгые тодорхойлон зааhан байна.

Тиихэ зуураа энэ ушарhан дутагдалые ерэхэ жэлдэ хайшан гэжэ гаталан дабаха арга боломжонууд тухай нүхэр Тюменцев тодорхойгоор тогтоо. Тиихэдээ түбхын түрүүндэ адууhа малай гарзалха ябадалые сүм усадхаха, үхэр, хонидые hайнаар түлжүүлхэ, шахан таргалуулха шухала байhые элирхэйлээ. Тэрэшэлэн нугаhа, галуу, дэгдэхай түргэнөөр үдхэхэ, тиигэжэ мяха абаха, гүрэндэ худалдаха түсэбэй дүүргэлтые хангаха шухала байhан тушаа тоо, баримтануудые дурдан харуулhан байха юм.

1975—1976 онуудта hү haалиин фермэнүүдтэ томо шэнэ байранууд ашаглалгада олоор оруулагдаа. Тэрэшэлэн силос болон сенаж фермэ бүхэндэ горитой дарагдаhан байна. Тиимэhээ ерэхэ үедэ үнеэн бүхэнhөө дунда зэргээр 2 мянган килограммhаа доошо hү haaxa арга боломжо ажахы бүхэндэ бии. Энэ зорилгые шиидхэжэ шадаа хадаа ерэхэ жэлдэ hү тушаалгаар гээгдэлhээ гүйсэд гараха арга боломжотой байhые элирхэйлбэ.

Саашань үгэеэ үргэлжэлүүлхэдээ, үгэ хэлэгшэ малай үбэлжэлгын хэр зэргэ эхилээд байhан тухай, энэ үедэ ушарhан дутуу дундануд тухай дэлгэрэнгы тогтоо. Олон ажахынуудта тэжээл бүйлуулгын цехүүд хүсэд хүсэн соогоо ашаглагданагүй.

Малай тэжээлэй асуудал шиидхэхын тула түбхын түрүүндэ сабшалан, бэлшээри үндэhөөрнь hайжаруулха, сенаж ехээр дараха, куузику болон бусад ургамалнуудые ехээр тариха шухала байhан тушаа тогтоо. Тиихэ зуураа ороohо ехээр абадаг болохо хэрэг эгээл гол шухала зүйл гэжэ тэмдэглэhэн байна. Тэрэнэй түлөө ажахы доторой газарай хубааралгые гуримшуулха асуудалда анхаралаа ехээр хандуулба.

— Партиин табиhан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө ехэ тэмсэлдэ манай аймагай хүдэлмэришэд, колхозингууд болон интеллигенци хубитаяа оруулхын түлөө эрмэлзэжэ байна. Мүнөө хүдөө нютагуудта малай үбэл жэлгын ехэ харюусалгатай хаhа эхилээд байна. Энэ сагые hайнаар үнгэргэхын тула аймагай колхоз болон совхозууд нёдондоноохиhоо ехээр тэжээл бэлэдхэжэ абаа. Тэрэшэлэн ороohото ургамалнуудай яhала гэмгүй ургаса хуряаhан байна Сагай уларилай хэды муу байбашье, аймагаймнай механизаторнууд ургуулhан таряагаа саг соонь, гээлтэгүйгөөр хуряажа абаа гээшэ. Манай колхоз юhэдэхи табан жэлэй туршада үхэр, хониной тоо толгойе олошоруулhан, hү абалга, хурьга түлжүүлгые hайнаар эмхидхэhэн байха юм, — гэжэ Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон **О. Э. Сангадиева** хэлэнэ.

Зарим тэды амжалтын түйлагдаhан байгаашье haa, дутагдалнууд үшөөл бии байhаар гэжэ тэрэ хэлээ. Үхэр мал үсхэбэрилгэ дээрэ яhала ехэ ажал хэгдэжэ байна 400 үнеэдэй байха томо комплекс баригдаа. Жэжэ фермэнүүд томодхогдожо байна. Тэрэшэлэн үхэр шахаха тусгаар байра баригдаhан. Ухэрэй байранууд гол түлэб гэсхондо дүтэ баригдадаг боло hоннинь hайшаалтай. Гэхэ зуура, хонин ажал дээрэ иимэ хубилалта болоногүй. Хонишод хуушанайнгаа гуримаар сабшалан, бэлшээри шадараа тосхон пуурингаа холуур ажалладаг, ажаhуудаг зандаа. Энэ табан жэлэй үедэшье тиимэ ехэ хубилалта болохо янзагүй.

Энэ ушарhаа уламжалан, хонишодой ажалай бүтээсэ бага, хэhэн хүдэлмэриинь шанар hanahanдa хүрэмөөр бэшэ байдаг. Гадна хонин ажалда хүдэлхөөр дунда hургуули дүүргэhэн хүбүүд, басагадые эльгээдэг хэмжээ ябуулга бэелүүлэгддэг hэн. Хэдэн жэлэй урда республикын комсомольско организацинуудай путёвкоор олон залуушуул хонин ажалда худэлхөөр гараhаншье байгаа. ВЛКСМ-эй обком райкомууд энэ hайн хэрэгээ саашадаа үргэлжэлүүлхэ бээзэ гэжэ найдажа байhанаа нүхэр Сангадиева элирхэйлнэ.

Үгэ хэлэгшэ өөрынгөө бишыхан ажалша коллективэй ажал хүдэлмэри тухай суглаанда хабаадагшадта хөөрэжэ үгөө. Энэ бригада hүүлэй найман жэлэй туршада гаhалгарнагүй зуун эхэ хонин бүхэнhөө 100 гаран хурьга түлжүүлhэн, жэл бүхэндэ нооhо абаха даабаряа дүүргэжэ байhан амжалтатай.

— Манай бригада 1976 ондо 100 эхэ хонин бүхэнhөө 102,3 хурьга, хонин бүриhөө 4,34 килограмм нооhо хайшалжа абаhан, нэгэшье хони гарзалуулангүй харууhалhан байна. Энэмнай гүйсэд дүүрэн амжалта бэшэ. Мал ажалые улам хүгжөөхэ үндэhэ hуури хадаа малай тэжээл болоно гэжэ КПСС-эй XXV съезд тэмдэглэhэн байна. Тиимэhээ колхозой парткам, правлени газар уhалха, намагжаhан газар хатааха, олон жэлэй hайжаруулагдаhан бэлшээри байгуулха талаар али олон хэмжээнүүдые абаhан байна. Тингэжэ саашадаа ниитынгээ адууhа малда бардам хүрэхэ тэжээл хуряажа абаха арга боломжотой болохо байhамнай лэбтай, — гэжэ нүхэр Сангадиева онсолон тэмдэглэбэ.

Арбадахи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ дамжан орохо тоёо хамта, КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон, манай коллектив ерэхэ жэлдэ түрүүшынхээ хурьгалха 100 эхэ хонин бүхэнhөө 103 хурьга абаха, хонин бүриhөө 4 килограмм нооhо хайшалха, hүрэгөө бүрин бүтэн харууhалха иимэ уялга абанхай. Саашадаа жэл бүхэндэ 100 эхэ хонин бүхэнhөө 110 хурьга түлжүүлхэ, нэгэшье хони гарзалуулангүй харууhалха, нооhо хайшалжа абаха түсэбтэ даабаряа ходо дүүргэжэ байха гэhэн социалис уялга абанхайбди гэжэ тэрэ суглаанда хабаадагшадта мэдүүлбэ.

— Энэ жэлэй сагай уларилай угаа таагүй байhаншье haань, манай колхоз ороohото ургамалнуудай яhала гэмгүй ургаса хуряажа абаhан байна. 4 мянган гектар таряанай гектар бүхэнhөөнь дунда зэргээр 16,1 центнерээр ороohон абтаа Нигэжэ гүрэндэ ороohо худалдаха социалис уялгаяа дүүргэжэ шадаhан байнабди. Гадна ерэхэ жэлэй тарилгада гүйсэд хүрэхэ хүрэнгын үрэhэн хаагдаа. Малда эдюулхэ ороohоной зүйлнүүд хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэгдээ гээшэ. — гэжэ Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой түрүүлэгшэ **В. В. Смолин** суглаанда хабаадагшадта элидхэбэ.

Энэ жэлэй таряа хуряалга хадаа транспортно-хуряалгын звеногой гуримаар эмхидхэгдээ. Таряа сохиhоной hүүлээр дары hолоомон суглуулагдажа, сүм hурилэгдэhэн байна. Тэрэ сүлөөлэгдэhэн талмайе саг соонь намарай паар болгон хахалжа үрдиhэн байнабди. Хамтадаа 1.600 гектар намарай паар хахалагдаа.

Колхозоймнай хонишод hайн үрэ дүн түйлаа. Хонин бүхэнhөө дунда зэргээр 4,6 килограмм нооhон абтажа, гүрэнтээ түгэс тоосоhон байгдана гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Зүгөөр ажал хүдэлмэридэмнай дутагдалнууд үшөөл бии байhаар гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлдэ оруулха, томодхохо асуудал гүйсэд шиидхэгдээгүй байhаар. Ниитын адууhа малай тоо толгой удаана олошорно. Тингэбэшье арбадахи табан жэлэй туршада хониной тоо толгойе 23 процент, үнеэдэй — 27 процент олон болгохо зорилго колхозой партком болон правлени урдаа табина. Һү haалга нёдондонойхиhоо 4 процентээр доогуур байна гэжэ тэмдэглээ. Гэбэшье үбэлжэлгын эхилhэнhээ хойшо үнеэдые hайнаар эдеэлүүлхэ бүхы хэмжээнүүд абтаа. Тингэжэ нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, hү абалга 22 процент ехэ болоо Үнгэрhэн малай үбэлжэлгые манай колхоз тэжээл багатайгаар үнгэргөө hэн. Гэбэшье энэ дутагдалhаа гарахын тула ехэ хүдэлмэри хэгдэ.

Тэжээл бүйлуулха оньhожоруулагдаhан цех ашаглалгада оруулагдажа, бүхы үбhэн болон hолоомон хэршэгдэжэ, шэмэ оруулагдажа малда үгтэнэ.

Хүдөө ажахын продукци абалгые улам дээшэлүүлхэ, шанарыень бүри hайжаруулха, өөрынь үнэ сэн хямдаруулха зорилгоор колхозой партком, правлени арга боломжонуудые саг үргэлжэ бэдэржэ байдаг гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдээсэнэ. Тиихэтээ хамта колхозой үйлэдбэри хүтэлбэрилдэг аппарадай эмхидхэл болон арга шадабариие улам нарижуулха талаар энэ ажахыда эрхилэгдэжэ байhан ехэ хүдэлмэри тухай нүхэр Смолин дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Хүтэлбэриин эмхи гуримые нарижуулан hайжаруулха зорилгоор 1974 оной эхинhээ шэнэ арга хэрэглэжэ эхилhэн шуу. Энэнь юуб гэхэдэ, үйлэдбэриие hалбари болгон хүтэлбэрилхэ гурим эндэ нэбтэрүүлэгдэhэн байна Тингэжэ колхоз дотор газар тараалангай, мал ажалай, хамhабариин предприятинуудай цехүүд, оньhожоруулгын албан байгуулагдаhан юм.

Газар тараалангай цехые колхозой ахамад агроном хүтэлбэрилдэг юм. Тэрэ цех тракторно-таряан ажалай гурбан бригадатай. Тэдэнэр нарядгүй гуримаар ажалаа эмхидхэдэг, хэhэн ажалайнгаа түлөөhэ абадаг зэргэтэй. Ажалай бүридхэл, механизаторнуудай хүдэлмэриин түлөөhэ гаргалгые бригадир эрхилдэг байна. Мал ажалай цехые ахамад зоотехник, зоотехник-селекционер хүтэлбэрилдэг юм. Мэргэжэлтэд өөhэдөө гоо, мэдээнүүдээ, бүридхэлээ хэдэг, хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлhэ тоолон гаргадаг алба дүүргэнэ бшуу. Үгэ хэлэгшэ хамhабариин предприятинуудай цехэй, оньhожоруулгын албанай ажалай эмхидхэл тушаа мүн лэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэhэн байна.

Үйлэдбэри хүтэлбэрилгын шэнэ гурим hайн талаяа харуулаа гэжэ нүхэр Смолин мэдүүлээ. Хүтэлбэри нилээд сомор болоо. мэргэжэлтэд үйлэдбэридөө сэхэ хабаадаха аргатай, харилсаань бэхижэhэн, эрхэ түлөөлэлгэнь, харюусалгань улам дээшэлhэн зэргэтэй. Гадна нарядгүй гуримаар хүдэлмэри эмхидхэдэг болоhон дүй дүршэл мүн лэ аша туhатай хэрэг боложо шадаа. Тэрэ ушарыень үгэ хэлэгшэ олон жэшээнүүдээр баримталан харуулба Иимэ шэнэ гурим үйлэдбэридөө нэбтэрүүлhэнэй ашаар колхозой финансово-ажахын байдал нилээд hайжараа. 1975 ондо ажалай бүтээсэ, хэрбээ 1970 онойхитой сасуулбал, 25 процентээр дээшэлhэн байха юм. Үнгэрhэн жэлдэ энэ колхоз 243 мянган түхэригэй сэбэр олзо оршолоо, үйлэдбэриинь рентабельность 20 процентээр дээшээ гараа. колхозингуудай ажалай түлөөhэн юhэдэхи табан жэлэй туршада 23,8 процент ехэ болоо. Колхозой мэргэжэлтэд, гэшүүд энэ шэнэ юумэнэй hайн талые өөhэдөө бодотоор хаража, саашадаа бүри урматайгаар ажаллаха эрмэлзэлтэй болоо гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

«Бурятцелинстрой» трестые эрхилэгшэ **П. С. Берёзкин** партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ үгэ хэлээ. Тиихэдээ трестын барилгашадай ажалай үрэ дүн тухай, хүдэлмэридэнь ушардаг дутагдалнууд тушаа анхаралаа онсо хандуулhан байна. Энэ трест хэдэн жэлэй урда тээ түсэблэлгын шэнэ гуримда орожон байгаа. Тиигэбэшье энэ хэрэгынь гуримдаа хүсэд ороодүй. Энэ жэлэй арба hарын барилга хабсаралгын хүдэлмэринүүдэй түсэб 93 процент дүүрээ. Тэрэшэлэн малай байрануудые барижа, ашаглалгада оруулха жэлэй түсэбшье, үгэ хэлэгшын хэлэhэнэй ёhоор, дүүргэгдэхэгүй хэбэртэй болоод байна. Тэрэшэлэн трестын гол бааза хангалтагүйгөөр баригдажа байhан үетэй.

Энэ жэлдэ трестын барилгын газарнууд транспортаар, элдэб материалаар, хэрэгсэлнүүдээр ходо дуталдажа байгаа. Транспортын дуталдадаг дээрэhээ боложо, трестын складууд, талмайнууд дээгүүр 35—40 мянган тонно ашаан хэбтэжэ байhаар. Трестын хүдэлмэриин хүсэн болон хэрэгсэл зөөри олон барилганууд дээгүүр сасагдана. Тиигэжэ ажалаинь бүтээсэ hанаhанда хүрэмөөр бэшэ.

Республика догор сэбэрлэлгын болон гидротехническэ барилгануудые эрхилхэ тусхай трест бии болгохо шухала болоо гэhэн дурадхал нүхэр Берёзкин оруулба. Энэ трестын түсэб соо арбан иимэ барилга оруулагданхай. Тэдэниие бариха шадабаритай мэргэжэлтэдэй үгы дээрэhээ хүдэлмэриин шанар муу байдаг, барилгань удаардаг байха юм. Тэрэшэлэн хэрэгтэй хэрэгсэлнүүдээр, тусхай техникээр хангагдадаггүй байhаниинь мэдээжэ.

Үгэ хэлэгшэ хүдэлмэриин шанар hайжаруулха, голодоhо гаргалгатай тэмсэхэ асуудалнууд тушаа тогтохо зуураа, шанар hайжаруулха тусгаар гурим үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ шухала болоhон тушаа үгынгөө эсэстэ тогтоhон байна.

Байгал-Амарай түмэр замай барилга хэжэ байhан олон тоото эмхи зургаануудай нэгэн болохо «БАМтоннельстрой» управлениин ахамад инженер **В. А. Бессолов** суглаан дээрэ үгэ хэлээ. Энэ управлениин барилгын отрядууд Байгалай, Хойто-Муйска тоннельнүүдые бариха харюусалгатай хүдэлмэри хэхэ гол уялгатай юм.

Тус управлениин мэдэлдэ ородог 11 дэхи, 12-дохи тоннельнэ отрядууд энэ жэлэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэб амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Эдэ коллективүүд мүнөө үедэ гол түлэб байрын гэрнүүдые, социально-культурна болон ажаhуудалай хэрэгсэлэй байшангуудые барина. Арба hарын туршада 9 мянган дүрбэлжэн метр хэмжээтэй гэрнүүдые бариха байhан паа, 14,3 мянганда хүргөөд байна. Тэрэшэлэн зургаан столово, 8 магазин, 500 тонно багтаамжатай овощехранилищи, 2 hургуули, үхибүүдэй 2 садясли бодхоогоо. Жэлэй дүүрэтэр үшөө хэдэн барилганууд бодхоогдохоор хараалагдана. Гэхэ зуура Байгалай, Хойто-Муйска тоннельнүүдые малтаха хүдэлмэри үшөө хүсэд эхилэгдээгүй. Энэ ушарта «Нижнеангарсктрансстрой» трест шухала хэмжээ абаха ёhотой байгаа гэжэ тэрэ эрилтэ хэбэ.

Ажалай hайн амжалтын хажуугаар энэ управлениин хүдэлмэридэ ушардаг дутуу дунданууд тушаа үгэ хэлэгшэ тогтоо. Тэдэ дутагдалнуудые усадхахын тула управлениин захиргаан, партийна болон профсоюзай организацинууд зохихо хэмжээнүүдые абажа байна гэжэ мэдүүлээ.

ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ ШЭНЭ ХАРАА ТҮСЭБҮҮД

БУХАРЕСТ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Президент Н. Чаушескугай хоорондохи хөөрэлдөөнүүдэй дүүрэhэн тухай Румынын хэблэл үргэнөөр мэдээсэнэ. КПСС-эй ба РКП-гэй, Советскэ Союзай ба Румыниин хоорондохи харилсаа холбооe, аха дүү ёhоной хани барисаае саашадань хүгжөөхэ тухай хамтын мэдүүлгэдэ Л. И. Брежневэй, Н. Чаушескугай гараа табиhан тухайнь газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаhануудта мантан томо гаршагууд доро толилhон байна. Л. И. Брежневые «Румыниин Социалис Республикын одон» гэжэ нэгэдэхи, шатын үндэр дээдын лентэтэй орденоор шагнаха тухай Румыниин Президентын декредые газетэнүүд тунхаглаа Үндэр дээдын энэ хайра шагнал барюулhан тухайнь эндэ мүн лэ хэлэгдэнэ.

Румыниин, Советскэ Союзай хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүд мэдүүлгэдэ гар табилгаар дүүрэбэ. Энэнь түүхэтэ удха шанартай байна гэжэ РКП-гэй ЦК-гай органа «Скынтейя» болон бусад газетэнүүд тэмдэглэнэ. Мэдүүлгын дүүрэн текст толилогдоно. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хани ёhоной айлшалал хэрэгжээр ерэлгын дүнгүүд хоёр ороной коммунистнуудай, арадуудай хоорондохи харилсаа холбооной, аха дүү ёhоной хани барисаанай гэршэ тэмдэг боложо дүүрэбэ гэжэ Румыниин хэблэл тэмдэглэнэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Телеграф, телефон, радио

ВАШИНГТОН

Бүхы юумэн хуушанайхяараа үлэбэ

ТАСС

Министерствын мэдэрhэнэй ёhоор, Си-Би-Эс, Эй-Би-Си, Эн-Би-Си гэдэг американ гурбан телевизионно ехэ компаниин ажал ябуулгые мүрдэн шэнжэлхые США-гай Юстициин министерство холбооной федеральна комиссида дурадхаба. Үргэн олонниитын дунда радио ба телевидениин мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг бүхы хэрэгсэлнүүдые эдэнэр мэдэлдээ байлгадаг юм.

Эн-Би-Си — 207, Си-Би-Эс — 200, Эй-Би-Си гэдэгэн нютагай 184 станцитай хэлсээ баталhан ушарынь гурбан ехэ компаниин хүсэтэй, нүлөө ехэтэй байhые элирхэйлэн гэршэлнэ. Эдэ гурбан компани 15 телевизионно станцитай. Нэн түрүүн эдэнь Нью-Йорк, Чикаго, Лос-Анджелес хотонуудта байрладаг юм.

ВАШИНГТОН

Дж. Картерай зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүд

ТАСС

США-гай президентээр hунгагдаhан Дж Картер конгрессэй хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдые хэбэ. Дж. Картерай январиин 20-до гушаалаа эзэлтэр ерээдүйн президентын хуули гаргагшадтай холбоо барисаа тогтоохо гээшэ эдэ уулзалгануудай гол зорилго болоно. Уласхоорондын үргэн ехэ асуудалнууд, тэрэ тоодо экономическа асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ гээд мэдээсэгдэнэ.

Засаг барижа байhан түрүүшын үедэ экономикоёо hайжаруулга, хүдэлмэригүйдэлгые хороолго гэхэ мэтэ асуудалнуудта анхаралаа илангаяа ехээр хандуулха байнаб гэжэ Дж. Картер пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Дж. Фордын мүнөөнэй захиргаанай хэгшэдэ орходоо, США-гай гадаадын политикын экономическа асуудалнуудта ехээр түшэглэхэ байнаб гэжэ тэрэ хэлэбэ.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТ[И]

- Хатарша моридые һори[...] хүн.
- **Уран шүлэгэй долг[...]**
- Будамшуугай аяншалгаһаа[...]

ХОМОР МЭРГЭЖЭЛТЭЙ ХҮН

„ХАТАРТАЙЛ ЮМ ДАА ХҮЛЭГНИ...“

ХАТАРШЫНГАА жолоое Баиров шангаар адхана. «Букет» гэжэ нэрэтэй морининь эжэлжэ идаһан шэнгеэр бугажа, урагшаа гүйжэрхихэеэ һанана. Оодоршоходоол болохо хэбэртэй. Тэд Баиров юунэй болохоёо байһые тон зүб ойлгоно: шухала, ехэ тэмсэл үшөө үдэ байна. Дан эртүүр лараһанай хэрэггүй ха.

Ондоо область, нютагуудһаа ерэһэн шодоогууд Баировай хатарша морине үшөөл хүсэд мэдэнэгүй. Ехэл болгоомжотойгоор мориёо хатаруулжа, һорилдооной зүргэ дээрэ ёһотойл «дипломат» байха зэргэтэй бшуу. Дүй дуршалаар бали шодоогууд Эрхүүгэй областиин Балаганскын үүлтэртэ моридой фермын түлөөлэгшые урдань нэгэшье харагүй, оройдоошье танихагүй байшоо.

Баировай зүрхэн түг-түт сохилжо, амаарнь гарахаар байһан мэтэ болоно. «Бэеэ бари, бэеэ бари» гэжэ тэрэ өөрыгөө номгоруулха зуураа, шанга бэшэ аад, зээн янзын хоолойгоор мориндоо захирралта үгэнэ.

«Букетшье» хатаржал ябана. Урда тээнь ябаһан моридой хурса түрүүнһээ тооһон дэгдэн хоорожо, залуу шодоогой шодэ гуу шабадан орохоёо һанана.

Үшөөл үдэ, үдэ... Бу лара. Финиш хүрэтэр холол байна. «Букедэйнгээ» аргабалөмжые һайн мэдэхэ Баировшье жолоое һулладхаадхиба. Хатаршанье урматайгаар урагшаа магаржа, унэгэндэ добтолһон бүргэд пэнгеэр шуумайба. Шодоогой шэхэндэ һалхин шуухадал гэбэ.

Ондоо хатарша морид уданшьегүй ахигдашаба

Урдань — финиш. «Букет» түрүүлжэ ерэбэ. Трибуна дээрэ байһан хүн зон аадар бороогой шааяһандал нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Энэмнай буряад шодоог Петр Тимофеевич Баировай түрүүшын амжалта һэн. Теэд энэ илалта, амжалта мини лэ ерээгүй. Хэды олон үдэрнүүдые «Букедтээ» тэрэ унгэргөө гээшэб! Хатарша моринойнгоо зангые, аргабаломжые табан хургандаал мэдэхэ болоһон Петр Тимофеевич тэсэмгэй удаанаар һорилго хэжэ, одоол буряад ёһоор мориёо заһаһан байна бшуу. Одоол тэрэ оролдолгонь тинхэдэ эли тодоор харагдажа, Петр Баировай хатарша «Букет» түрүүлжэ ерээ ха юм.

Бага балшар наһатайһаа хойшо Петр Тимофеевич мориндо дуратай һэн. Гүйгөөшэ моридые харахадаа, зүрхэ сэдьхэлынь хүлгөөһэн ямаршьеб мэдэрэлдэ абтажа, хүлэгэй нюрган дээрэ һурэжэ мордоод, үужам талаар монсогороор табилуулшаха дураниинь хүрэдэг бэлэй. Тэдишье багаханшье ябахадаа, Петя хүбүүн гүйгөөшэдые яһала унажа үзөө.

Тэрэнине нүхэд хүбүүдынь нигэжэ гасаалтаг һэн: «Шинмэй юрэдөө Михаил Лермонтовай «Манай үеын герой» гэжэ роман соохи Аламат хүбүүн мэтэ байналши.

Моридто дуратай шуналынь Петр Тимофеевичтэ амар заяа үгүүлээгүй бшуу. Тингэжэ тэрэ Балаганскын үүлтэртэ моридой фермэдэ юрын моришоноор хүдэлхэеэ ороо һэн.

Морид... Ямаршье сэсэн, гоё һайхан амитад гэлшэб даа! Хүнэй анхарал, дурые абаһаар лэ мэдэдэг. Тиимэл хадань буряад арад зомнай «Морин эрдэни» гэжэ дэмы хэлээгүй хаш даа.

Петр Тимофеевич сүлөөтэй сагаа моридтол зорюулдаг һэн. Моридой урилдаадаг газарта бухэли үдэрөө бараха, кузница соошье ороход, тэдэнние оролдосотойгоор эдеэлүүлхэ, уһалха, бэеынь арилгаха, угааха, туруунь сэбэрлэхэ.

Теэд гансал шунал, дуран эндэ бага һэн. Баиров шодоог болоошье һаа, үшөөл дүй дуршалаар ахиршаг байгаа. Шодоог тренерүүдэй бүхэсоюзна һургуулида һурахыень тэрээндэ дурадхахадань, Петр Тимофеевич зүбшөөлөө баяртайгаар үгөө һэн. Тингэжэ нүхэр Баиров тэндэ һурахадаа, зоотехниин, ветеринариин үндэһэ һуури нуудые, мори һорин заһалгын шэмсануудые тэсэмгэйгээр, оролдосотойгоор шудалжа ороо бэлэй.

— Һуража байхадаа, бага наһаяа ехэл һанадаг һэн. Юуб гэхэдэ, минии таабаин тинхэдэ үгэһэн заабаринууд ехэл туһатай байгаа бшуу. Зоотехниин, ветеринариин эрдэмээр уншагдаһан лекцинүүдые шагнажа һуухадаа, үбгэ эсэгын заабари, зүбшэлнүүдые эжэ эхигүй һанажа, зэргэсүүлээд үзэдэг һэм. Олониинь лэ тааралдаха, дүтэрхы байха. Юрэдөө урданаймнай үбгэдэй, мори заһадаг хүнүүдэй дүй дуршэл гээшэ айхабтар баян, тэрээнһээ ехэ һургаал абахаар. Мүнөөнэй залуушуулай мори мэдэхэеэ болишоһондо халагламаар юм, — гэжэ Петр Тимофеевич хөөрэнэ.

... Ипподромой хонхо наяржа, ээлжээтэ моридой табигдаһан тухай дуулгана. Трибуна дээрэ һууһан хүн зон шууялдана. Петр Тимофеевич шодоогоһоо хубсаһа үшөө тайлаадүй, һандали дээрэ амаран һууна. Тэрэ аалихан хөөрэнэ:

— Мэдэнэ гүт? Эндэ ямар мориной түрүүлжэ ерэхэнь үшөөл мэдэгдэнэгүй. Урда тээ болоһон һорилдоондо түрүүлжэ гараһан морид тухай хүн зон танихынь ёһоор яһала һайн мэдэнэ. Тиибэшье морин гээшэмнай мори. Ехэл юумэн шодоогһоо болодог. Тэрэнэй анхарал, шунал. Намтай нэгэ иимэ ушар болоо һэн. Хатаршынгаа гээгдэхэеэ һанахалаар сухалаа хүрөөд, шангаханаар бадараад абааб. Тэрэл газартаа моримни хүлөө алдажа, эршэеэ буураад орхёо һэн...

Морид гээшэмнай үнжэгэн амитан шуу. Ехэл дуратай налархай урин сэдьхэлтэй хүн морине гүйлгэжэ, хатаргажа шадаха юм. Морин һургуули, спорт тухай олыел хэлсэнэбди. Урдандаа эрэл хүн мори унаха, гүйлгэхэ эрхэтэй байгаа. Харин мүнөө бидэ басагадые дуратайгаар абанабди. Һанана гүт суута Петушковае?... Манайдашье бэрхэ басагад бии болоо. Жэшээлхэдэ, Лариса Колток, Ира Ангапова бэрхэ шодоог болонхой.

...Петр Тимофеевичын хүсэл эрмэлзэлые тон һайнаар ойлгожо абаа һэмди. Нүхэр Баиров хадаа Буряад орон соогоо хазаар мориной һургуулиие бии болгохо халуун хүсэл эрмэлзэлтэй һэн. Петр Тимофеевич Москва шадар табан жэл ажаһуугаа. Зональна, республиканска олон мүрысөөн, һорилдоонуудта илажа гараһан байна. Тингэжэл ябахадаа, Буряад орондо бэрхэ шодоогуудые бии болгохо тухай домоглон хүсэдэг һэн.

Теэд Улаан-Үдын ипподромойхид дуу шуугүй байгаа. Петр Тимофеевич өөрөөшье ехээр «бэеэ наймаалаагүй». Һүүлэй һүүлдэ тэрэ ехэ хүсэлынь тэрэнние динлээ.

Арбан дүрбэн мори [...] Улаан-Үдэ хотодо б[...] ерээ һэн.

Мүнөө республикы[...] ниислэл хотын ажалшад[...] ри урилдаанда дуратай[...] Петр Тимофеевичые һайн[...] дэдэг болонхой.

Улаан-Үдэдэ болоһон [...] нальна, республика[...] урилдаанууд дээрэ тэр[...] дол түрүүшын һууринуу[...] эзэлдэг.

Мүнөө Петр Тимофе[...] залуу хүбүүд, басага[...] өөрынгөө мэргэжэлдэ [...] гана. Мориной спорт[...] һургуулида хүбүүд, ба[...] дай дуратайгаар орохо[...] нүхэр Баиров үнэн [...] сэдьхэлһээ баясана:

— Харыт даа Сережа [...]ловников, Ира Ангапо[...] Тэдэнэр нүхэдтэеэ [...] манеж барилсаа. Сү[...] сагтаа мори һорихоһоо [...]на, тэдэнние эдеэлүү[...] арилгалсана. Манай һу[...]ли залуу. Шиидхэгдэ[...] асуудалнууд үшөөл [...] Өөрынгөө бодол һанал [...] газетэдэ бэшэхэ хүсэлэн[...]

Һаяхан Петр Тимофее[...]тэй уулзахадам, нигэжэ [...]лээ һэн:

— Манай буряад зон [...]даг морнео дүрбэн эрдэ[...] нэгэнтэй сасуулдаг һэн. [...]мэл хадань Буряад [...] хүбүүд, басагад бурнад [...] гүүдэй булад тахые [...] нуулжа, холо, [...] суурхаха бөөз гэжэ найда[...] Тэрэнэй түлөө бидэ ор[...] хобди!

Ч. ГОМБОИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. Т. Б[аи]ров.

В. КОЛОСОВОЙ фо[...]

Ц-Д. ХАМАЕВ

ҺОЙРОЙ НААДАН

Газаа зэлд гэжэ
газар хабараар
амилаадхёо.
Гайхама һайхан дуугаа
байгаали дуулахаа
зэһэдхёо.
Майлын оройн нарһан
тужа
мүнөө үүрээр һэрибэ.
Маша дорюун наадаяа
һоир шубуун эхилбэ.
Алда ута даляараа
агаар шууяса дэбижэ,
Анхан шэлэһэн талмайдаа
аалихан даа бууба.
Һоб һонор оршондо
һоноршолон шагнажа.
Һойр шубуун дажаганан,
дангинаяа дуудаба.
Нарасар зугаа нааданай
сууряа абаһан
дангинанар
Налгай үүрэй нойрһоо
агшан хирэдэ
һорёодхибо.
Хонгёо багжагар хоолойн
зүг тээшэ шуумайлдан,
Хадын модоной оройгоор
харсагашалан
ниидээдхибэ.
Сагсагар хүхэ сагдуул соо
шууялдажа захалба.
Салангай хүхюу хатар
соо
таалалдажа жаргаба.
Наадан дээрээ ерээлди,
намай, намай харыши,
Нахнд гэһэн гэшхэсым
нааршаажа үзыши.
Одоо энэ үеые
утын үбэл хүлеэгээб.
Осоо сооһоо намайгаа
олон шэлэхээ бодыши.
Он жэлэй ошоходо,
омог шинии нюдые
Олоһон үрэм түһөөгөөд,
осоо татахаа ерэхэл
даа.
Шуһанайнгаа халуунда
шуран янзаар
һүрэлдэнэ.
Шууяанайнгаа үлүүдэ
һогтон алдаад
найгалдана.
Арын модоной ааар
абяа гарахынь
шагнаагүй,
Аалин маряанги
гэшхэсээр
Агбаанай ерэһые
мэдээгүй.
Дээрэ дээрэһээ наярһан
буугай абяан
мэгдэхээжэ,
Дэбхэрхыень болюулба,
дэгдэн заримань
ниидэбэ.
Наада эхилһэн һойрнай
дуран дундаа нэнгэжэ,
Налгай шэлэһэн
гансынгаа
хүл доронь һэхэрбэ.

НАРҺАН

Ногоохон нарһанһаа,
ногоохон —
Намар, үбэлыш тоодоггүй.
Жэлэй дүрбэн сагта
Жэгдэ сэгсэгэр һуудаг
һаа.
Манан сагаан тооһон соо
Мүнхэ ногоон зүүдээр
Нажар сагые һануулжа,
Найган, гүрбэн һуудаг
һаа.
Нарин сэхэ үндысэн
Нахис гэһэндэл гоохоной
Һалаа мүшэрэйш
һарбайса
Һаруул тэнгэри
һайшаанхай.
Ногоохон нарһан һаа,
ногоохон
Наһанай ошоһые
мэдэнгүй,
Хүлгүү долгёор
эбхэржэ.
Хүхюу омог ябадаг һаа.

САҺАН

Саһан ороно.
Саһан,
Трэнь-трэнь...
Түрүүшын саһан.
Ульгэрэй ордондол газаа
Үхибүүдэй шууяан,
зугаа..
Үбэлдөө бэлдэһэн газар
Үргэһэ нойртоо абтаба.
С[э]лгеэ дуулим агаар
Сибирин зайба талаар.
Трэнь-трэнь...
Түрүүшын саһанай удаа...
Арын ойдо саһан
Ангуушадай хаһань:
Гал улаан үнэгэн,
Ганзагата дүүрэн хэрмэн.
Трэнь-трэнь...
Түрүүшын саһан —
Түрүүшымни дурандал
Тэмдэггүй һайхан.

Сэлгеэ хүйтэн
Шэмэрүүн үбэлэй
Сибирь орондомнай
Шэнхинэн ханхипан
Ерээшье һаа,
Сарюун арюун
Сарьдаг уулануулта
Саһан — хүбэнгэй
Ехэ гэгшээр
Унаашье һаа,
Намжаа хадануудай
Самсаал дээгүүр
Наранай туяарха
Нангин хаһада
Сагаан жабарай
Тооһороошье һаа,
Хүбшын орбоной
Хүбһэн cooһoo,
Орьёлой хормойн
Олбог дороһоо
Уран горхон
Урдажал байһаар.

М. МУХОМЕДЗЕНОВЭЙ
фотоэтюд.

ШОГ ЁГТОНУУД

АРХИНШАДАЙ ААШАНУУД

1.

Зунай халуун үдэшэ һэн. Нэгэ архиншан гэртээ бусажа ябаба ха. Тингэжэ ябатараа, зайн галай утаһа татадаг баханын хажууда хэбтээд, мүлхижэ эхилбэ.

Хажуугаарнь үнгэржэ ябаһан нэгэ хүн гайхаад асууба:

— Энэ халуунда бүри халуутай болошоод, яажа ябанаш? Юу бэдэрнэш?

— Мүнгэеэ гээгээб.

— Хаана?

— Харанхыда.

Теэд эндэ юугээ бэдэрнэш?

— Эндэш гэрэлтэйл.

2.

Үбэлэй һүни. Газаа жабар ханхинажа байба. Һара сагаан. Нэгэ һогтуу хүйхэр гэртээ харижа ябатараа, тэнгэри өөдэ онигор үрөөһэн нюдөөрөө шагаажа хараба ха. Тиигэхэдэнь тэндэнь — тэнгэриин үндэр сээжэдэ хоёр һара яларжа байба ха.

Тиихэдэнь тэрэ архиншан ехэл гайхаба: «Байза, иимэ ялагар мөөрнүүдтэй тэргые хэнэй газаа харааһэнбиб?

3.

Нэгэ һогтуу хүн найга найгаһаар арай шамайхан гэжэ гэртээ оробо ха. Тэрэнэй духа дээрэ шэрэгэй ўралай тамгын байһысынь һамганиинь харажархёод, нигэжэ һүүхирбэ:

— Ши, үхэһэн архиншан, ямар эхэнэртээ энэ таалуулба, гээшэбши?

Өөрөө өөрыгөө таалааб.

— Хайшан гээд?

— Гэш... шхүүр дээрэ гараад...

4.

Хоёр архиншан хатуу харые уужал һуубад. Шашалданад. Шүлһээ һайража байгаад, сэсэрхэлдэнэд. Нэгэниинь юу хээ мэдэхэ хэбэртэй аашалба:

— Ши юрэдөө Архимед тухай дуулаа һэн гүш?

— Дуулангүй яаха хүнбиб. Медицинын архи.

В. БАТОМУНКУЕВ.

ТААБАРИНУУД

Ороходоо олон
гарахадаа ганса.
(Түлеэ оруулха).
Газар доогуур галуун
нүүгээ.
(Анзаһан).
Хушуугүй аад эдихэ,
хүлгүй аад гүйхэ.
(Тээрмэ).
Морин гэхэдэ эбэртэй,
үхэр гэхэдэ зээрдэ.
(Тархаан.)
Баабайн эдуун барандаа
жороо.
(Торхнруун).
Ехэ үхэр ерэн хабһатай.
(Гэрэй хана).
Һүхэгүй ноён.
хүнэһэгүй сэрэгүүд
Уһагүй талада
шуһагүй дай хэбэ.
(Шатар наадаха).
Саһата гурбан нюруу,
Губита гурбан дабаан.
Жэмэстэ гурбан обоо.
Жаргалта гурбан булаг.
(Жэлэй дүрбэн саг).
Аргамжа бэшэ аад,
орёодог,
Арьяатан бэшэ аад,
хазадаг.
(Могой).
Шагнаашын газаа
шаргал морин уяатай.
(Һиихэ).
Аяр шара нарһанай
Арбан табаниинь дээшээ
ургадаг.
Арбан табаниинь доошоо
ургадаг.
(Шүдэн)
Таг дээрэ табишагүй
эдеэн,
Табан хургаар баришагүй
эдеэн
(Һүн).

Улаан-Үдын 1-дэхи интернат-һургуулиин 9-дэхи классай суглуулбариһаа.

ПРАВДА БУРЯ[ТИИ]

Нэгэдэхи хууд[...] «КПСС-эй ЦК-гай [...]рини Пленумэй шиид[...]нүүд — партийна ор[...]цинуудай ажал [...] дайшалхы програм[...] областной ба городс[...] тийна эдэбхитэдэй [...] һаа хэһэн тоосоон. [...]иинь) «Шанарай тү[...] В. М. Кашинтай хэ[...]рэлдөөн. ТАСС-ай [...]

Хоёрдохи хууд[...] «КПСС-эй ЦК-гай [...]рини Пленумэй шиид[...]нүүд — партийна ор[...]цинуудай ажал [...] дайшалхы програм[...] областной ба городс[...] тийна эдэбхитэдэй [...] һаа хэһэн тоосоон. Т[...]лынь гурбадахи хууда[...]

Дүрбэдэхи хууд[...] «Хараалһанаа дүүргэ[...] — Забайкалиин транс[...] барилгашадай проф[...] конференциин деле[...]тай хэһэн хөөрэлдөөн. [...]лын саанаһаа — сут[...]ри Соносхол.

СЭНХИР ЭКР[АН]

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА[ММА]

«Орбита». 9.55 — [...] — «1976 оной дуун» [...] — 14.10 — 23.00 — [...]видное — невероятное [...] 11.25 — «АБВГД[...] 11.55 — Хүгжэм. И-С[...] Концерт. 12.25 — [...] хондо айлшаллаха», «[...]ный цветок» уран һай[...] фильм. 13.50 — З[...]га. 14.00 — Шань [...] 15.10 — 21.15 — «[...]энхэ байлга». Эрдэ[...]рүүлхэ программа. 15[...] «Мёртвый сезон». Ура[...]ханай фильм. (1 дэхи [...]дохи серинүүд). 18.[...] «Время». 18.30 — З[...]лалга. 18.40 — Э. М[...]тина наадаха (арфа). 1[...] Хоккейгээр СССР-эй ч[...]нат. ЦСКА — «Спар[...] «Забһарлалгын үеэр «[...] лотогой» тираж ба ши[...]нин. 21.45 — Конц[...] — «Хани барисаан» — [...]журнал. 24.00 — «[...]

ЗАҺАБАРИ

Манай газетын [...]рэй номероо нэгэдэ[...]даһанда толилогдоһ[...]рядай АССР-эй [...] Соведэй сесси тухай м[...]лэй гаршагые «[...] АССР-эй юһэдэхи [...] Верховно Соведэй д[...] сесси» гэжэ заһан [...] гүйкабди.

Энэ алдуу гаргаһан [...]респондентдэ зэмэ т[...]

ХАЙРАТА УШХАЙТА...

ХЭЖЭНГЭ тосхонһоо баруулжаа холошье бэшэ даа, оройдоол таба зургаан модоной газарта, шугы модогүй шулуулиг добын үбсүүндэ Ушхайта һуурин түбхинэн байдаг юм.

Ушхайта... Тон һонин нэрэ. Аяар холын Мэхээртын дабаанһаа эхитэй, сэнхир хүхэ долгитой Хэжэнгэ голой хойто эрьедэ түбхинэһэн энэ һууриндa хэды үрхэтэ айл ажаһууна гэжэ һананат? Аяар зуугаад үрхэтэ айл.

Тээсгэн һая тэрэ тосхоноор ябахадаа, эндэ хэды айл, гэр бүлэ ажаһуудаг юм ааб гээд зорюута гоолоо һэм. Тоолоходошье бараг ааб даа. Юуб гэхэдэ, хойто үндэр хада дээрэнь үбэлэй үглөөгүүр гараад, дуулим хүйтэн жабартайда айлай гэрнүүдэй хоолойнуудһаа гараһан утаануудые тоолоорой. Алдахагүйш.

Ерэн зургаан үрхэтэ айл ажаһууна. Бүри Хэжэнгэ голой урда эрьедэ байһан һаалиин фермын айлнуудые дээрэнь нэмээлсээ һааш, тоонь бүри зуунһаа үлүү болошохо.

Зай, тиигээд.. Ерэн зургаан үрхэтэ айл. Айл бүхэндэ дунда зэргээр дүрбэн хүн бии гээд тоолое Энэмнайшье багадахадаа болохо. Юуб гэхэдэ, арбан үхибүүтэй гэр бүлэнүүд эндэ яһала олон.Зай, тиибэшье айл бүхэндэ дүрбэн хүн гэхэдэмнай, Ушхайта һууриндa аяар 384 хүн ажаһуудаг болоно бшуу.

Эдэ 384 хүнэй гомдол муулaрые һая дуулаад, ехэл гайхааб. Үнэндөө, тэдэнэй гомдохоньшье зүб лэ гээшэ ха. Тэдэниие нь тоолоод үзэе.

1.

— Һэ-һэй! Юу хэлээ гээшэбта? Бидэнэй хэлээшэдэ, Будамшуу, оройдоошье этигэхэгүйт. Манай совет баатарнуудай замбуулинда ниидэжэ байһан нимэ жабхаланта үе сагта нимэ юумэн болохо юм аал? Һэ-һэй! Этигээгүй һаа, манай Ушхайтада хэды хоногто байгаад туршагты. Танине хүндэлхэ эдеэ хоол, мяхан, һүн, саахар бообор, архишье олдохо. Тарган хониной, үхэрэй мяха шанаад, үгышье һаа хоншуухан мангирай хангал үнэртэй бууза хээд, урдатнай табихабди. Теэд һуужа байтараа нигэжэ гүйхат:

— Нэгэ зүһэм хилээмэ үгыт!

Тиихэдэ бидэтнай эшэһэндээ газар лоро орошон алдахабди. «Хилээмэ үгыл даа» — гэжэ мүрөө хабшахабди. «Юундэ?» — гэжэ гайхахат. Одоол тиихэдэнь шалтаг билтагаа дурдахабди.

— Манай магазинда ноябриин долоонoй һайндэрһөө хойшо хилээмэн асарагдаагүй.

— Юундэ?

— Хэжэнгын аймпотребсоюзай пекарниин пеэшэн эбдэршоо.

Теэд?

Юун теэд гэжэ? Гүша модоной газартахи Сулхара ошожо хилээмэ асарнабди. Хэжэнгэ тосхон ошоходошни, хилээмэнэй магазинай үүдэндэ... даха үмдэһэн хүнүүд үглөөнэй үүрһээ хойшо ээлжээндэ зогсонхой. Улаан-Үдэ хото ошоһон хүнүүдтэ хилээмэ захинабди.

— Лепёшко барихаяа янат?

— Гурил байхагүй.

2.

— Һэ-һэй! Юу хэлээ гээшэбта? Мүнөө сагай хүн соел культуратай, эрдэм номтой болоо гээд хэлсэдэг Юрэдөө нэгэл юумэн тухай бидэнһээ, Будамшуу, асуугыт:

— Кино, концерт хэр харанат?

Будамшуу

— Энэ үбэлэй эхилһээр үгыл аад, үгы.

— Үгы, байза. Танай Ушхайтын клуб шэнэлэгдэн заһабарилагдаһаар хоер жэл болоогүй байна. Клуб нээлгын баяр ёһолол боложо, республикын мэдээжэ артистнар концерт табла бэшэ һаал?

— Будамшуу, орхиит. Манайшни клуб халуун уһаар дулаасуулдаг түхеэрэлгэтэй байһан юм. Теэд тэрэнь тэһэ хүрэшоо.

— Яабаб?

— Бү мэдэе. Түлингүй орхиходонь, сорго соонь үлэһэн уһан хүйтэндэ хүрэжэ, зада хүргөө юм ааб даа. Тиигээд лэ бидэшни киношье хараха аргагүй бүхэли үдэшэндөө гэртээл һуунабди. Уйдахаар

3.

— Һэ-һэй! Будамшуу, баһал этигэхэгүйш.

— Юун болобоб.

— Мүнөө үе сагтамнай зайн галгүй, радиогүй газар нютаг республика доторнай үгы гэжэ хэлсэдэг. Теэд манай Ушхайтада бани үгы гэхэдэ. болохо. Тэрэ урдахи эрье дээрэ нэгэ гэр бии юм. Анхандаа, дүрбэ табан жэлэй саана тэрэ бани түлигдэдэг, бидэшни бэеэ шолбо угаадаг бэлэйбди. Теэд түлигдэхэеэ болишоо. Зургаан модоной газартахи Хэжэнгэ тосхоной банида ошонобди. Тэндэшни хүн зон олон. Бүхэли үдэрөөрөө, үдэшэндөө хүлеэхэ болохош.

***

УШХАЙТААР һая ябахадамни, иимэ гомдол муулaрнуудые хүн зон хэлэжэ байгаа. Гомдохоньшье зүб. Һанаат үзыт даа

Ушхайта һуурин хадаа Хэжэнгын совхозой нэгэдэхи отделени болоно. Теэд эдихэ хилээмэгүй, кино, концерт хараха клубгүй, бэеэ угаажа, хирэ тооһоо сэлмээхэ банигүй ажаһууха гээшэмнай гомдолтойшье байна даа.

Би мүнөө Хэжэнгын аймпотребсоюзда, аймгай соёл культурын таһагта, Хэжэнгын сельсоведэй гүйсэдкомдо, Хэжэнгын совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ ехэ хандалнаб:

— Дары түргэн хэмжээ абыт!

БУДАМШУУ.

БОКС МҮРЫСӨӨН ЭХИЛЭЭ

Боксоор спортын бүлгэмүүдэй дунда республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн «Труд» бүлгэмэй спортын ордон соо үсэгэлдэр эхилбэ.

Мүрысөөндэ «Спартак», «Локомотив», «Труд», «Буревестник», «Урожай», «Ангарай» резервнүүдэй», авиационно болон локомотивваган заһабарилгын заводуудай спортын клубуудай спортсменүүд хабаадалсана. Боксернууд хоер бүлэг боложо хубаараад (эрэшүүл, эдиршүүл), командаараа түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысэнэ. Мүрысөөнэй ахамад судьягаар ул[а]схоорондын классай спортын мастер, СССР-эй экс-чемпион Валерий Стрельников томилогдонхой.

Һонирхолтой энэ наадандa ГДР-тэ үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадалсаһан СССР-эй спортын мастер Александр Медведев, хүндэ шэгнүүртэ 1974 ондо РСФСР-эй чемпион болоһон, спортын мастер Михаил Долматов. 1976 ондо залуушуулай дундаһаа Россин Федерациин чемпион Виктор Намжилов болон бусад хабаадалсана.

Манай корр.

Редакторай орло[гшо]
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефо[н]

Индекс: 670000, г. [Улаан-]Удэ, ул. Ленина, 35. [Теле]фоны: секретариат — 2[...] приемная — 2-54-83.